

IST

PI Zuid-Oost
locatie Ter Peel
Inspectierapport
Doorlichting

Justitie

Ministerie van Justitie

Inspectie voor de Sanctietoepassing

**PI Zuid-Oost
Locatie Ter Peel**

**Inspectierapport
Doorlichting**

April 2008

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting	4
1 Inleiding	10
1.1 Aanleiding en doel	10
1.2 Reikwijdte van de inspectie	10
1.3 Opzet	10
1.4 Toetsingskader	11
1.5 Objectbeschrijving	12
1.6 Eerder onderzoek	13
2 Rechtspositie en bejegening	14
2.1 Rechtmatige insluiting	14
2.2 Screening	15
2.3 Rapportage en registratie	17
2.4 Huisregels en introductie	18
2.5 Dagprogramma en activiteiten aanbod	20
2.6 Toegang tot zorg	23
2.7 Bejegening	26
2.8 Discipline	28
2.9 Contacten buitenwereld	29
2.10 Voeding en winkel	33
2.11 Accommodatie en meerpersoonsgebruik	36
2.12 Hygiëne	38
2.13 Functioneren beklagregeling	39
2.14 'Moeder met kind'-afdeling	41
2.15 Conclusie	42
3 Maatschappijbeveiliging	44
3.1 Beveiliging tegen ontvluchtingen	44
3.2 Toepassing vrijhedenbeleid	51
3.3 Conclusie	52
4 Interne veiligheid	54

4.1	Veiligheidsvoorzieningen	54
4.2	Bestrijding drugsgebruik	56
4.3	Bestrijding onderlinge agressie	58
4.4	Conclusie	60
5	Maatschappelijke reïntegratie	61
5.1	Reïntegratietrajecten	61
5.2	Aansluiting nazorg	62
5.3	Conclusie	64
6	Organisatieaspecten	65
6.1	Personeelsmanagement	65
6.2	Communicatie	67
6.3	Integriteit	69
6.4	Conclusie	70
7	Slotbeschouwing	71
Bijlage 1	Afkortingen	72
Bijlage 2	Bronnen	73
Bijlage 3	Inspectieprogramma	74
Bijlage 4	Geografische ligging locatie	77

Voorwoord

De Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) heeft in februari 2008 een doorlichting uitgevoerd bij de PI Zuid-Oost, locatie Ter Peel.

De Inspectie stelt vast dat Ter Peel als vrouweninrichting een andere omgangscultuur heeft dan veel manneninrichtingen.

Het oordeel van de ISt over de rechtspositie en bejegening van gedetineerden is overwegend positief. Dat geldt ook voor de interne en externe veiligheid en een aantal essentiële personele en organisatorische randvoorwaarden.

Een belangrijk verbeterpunt met betrekking tot de rechtspositie is wel het te beperkte dagprogramma in het deel van de inrichting dat als huis van bewaring bestemd is.

Ook op het terrein van de maatschappelijke reïntegratie moet naar het oordeel van de ISt nog veel verbeteren.

De ISt benoemt verder de wijze waarop gedetineerden geïnformeerd worden over uitgevoerde celinspecties als een voorbeeld voor andere inrichtingen.

W.F.G. Meurs
hoofdinspecteur

Samenvatting

De Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) houdt toezicht op de sanctietoepassing in Nederland. Zij doet dit ondermeer door penitentiaire inrichtingen met een zekere regelmaat op hun functioneren te beschouwen. Dit rapport geeft de resultaten weer van de doorlichting van de locatie Ter Peel (kortweg: PI Ter Peel), onderdeel van PI Zuid-Oost. PI Ter Peel is een vrouweninrichting en is nog niet eerder in een doorlichting betrokken. De inrichting kent verschillende regimes, te weten een huis van bewaring (hvb), een gesloten gevangenis, een beperkt en een zeer beperkt beveiligde inrichting ([Z]BBI) en een speciale afdeling waar gedetineerde moeders met hun zeer jonge kinderen kunnen verblijven (MMK). De ISt werkt sinds kort met een nieuw toetsingskader voor penitentiaire inrichtingen. De doorlichting van PI Ter Peel biedt de Inspectie de gelegenheid het nieuwe toetsingskader voor het eerst in een vrouweninrichting te hanteren.

De PI Ter Peel heeft als vrouweninrichting een andere omgangscultuur dan veel manneninrichtingen. Beleid, uitvoering en borging zijn, voor wat betreft de onderzochte aspecten, in PI Ter Peel grotendeels op orde. Dat geldt voor de rechtspositie en de bejegening van de gedetineerden, de interne en externe veiligheid en een aantal essentiële personele en organisatorische randvoorwaarden. Een belangrijk verbeterpunt met betrekking tot de rechtspositie van de gedetineerden is het te beperkte dagprogramma in de beide hvb-units. Op het terrein van de maatschappelijke reïntegratie moet nog veel verbeteren. Deze samenvatting geeft beknopt de conclusies van deze rapportage weer en wordt afgesloten met een opsomming van de aanbevelingen.

Rechtspositie

De ISt is te spreken over de manier waarop in de PI Ter Peel rekening wordt gehouden met de rechtspositie van de vrouwelijke gedetineerden. De bejegening is zorgzaam en de faciliteiten zijn doorgaans op orde. De ISt is zeer positief over de bijzondere voorzieningen voor gedetineerde moeders om hun kinderen op bezoek te kunnen ontvangen en over de speciale afdeling waar moeders met hun jonge kinderen verblijven.

Maatschappijbeveiliging

De Ist constateert dat in de van oudsher door een zorgcultuur gekenmerkte PI Ter Peel penitentiare scherpste nu duidelijk in het vizier is. De inrichtingsdirectie heeft de afgelopen jaren een communicatiestructuur gerealiseerd die eraan bijdraagt dat deze scherpste door alle geledingen van de organisatie heen zichtbaar is. Tezelfdertijd is er een aanvang gemaakt met het opzetten van een systeem dat moet borgen dat werkinstructies constant geactualiseerd worden, bij een ieder bekend zijn en op gelijke wijze worden toegepast.

Interne veiligheid

De PI Ter Peel is een veilige omgeving om te verblijven en te werken en de criteria voldoen overwegend aan de verwachtingen van de Ist voor de dimensies uitvoering en beleid.

Het systeem van urinecontroles verdient nog wel enige aandacht. Zo is het wenselijk dat er een werkinstructie komt waarin de frequentie en het systeem van de urinecontroles is vastgelegd.

Een kleine aanpassing van de werkinstructie voor celinspecties kan daarnaast voor personeel verduidelijken wat er nu precies gecontroleerd dient te worden. Door hierbij aan te sluiten bij de voorschriften van 'Penitentiare Scherpste' is de instructie ook in overeenstemming met landelijk beleid. Voor wat betreft de uitvoering van de celinspecties stelt de Ist de praktijk in de PI Ter Peel van het informeren van gedetineerden over de uitgevoerde celinspecties als voorbeeld voor andere inrichtingen.

Tenslotte is het nodig dat de inrichting zorg draagt voor een beter resultaat op het terrein van de fysieke weerbaarheid van de executieve medewerkers.

Maatschappelijke reïntegratie

Hoewel er wel (landelijk) beleid is ten aanzien van de maatschappelijke reïntegratie van gedetineerden, was het aanbod aan reïntegratietrajecten gericht op duurzame gedragsverandering ten tijde van het inspectiebezoek onvoldoende. Dit is een gevolg van de overgangssituatie tussen het project Toekomst in Balans en de nieuwe werkwijze van het programma Terugdringen Recidive. De nieuwe werkwijze zal voortvarend moeten worden geïmplementeerd en op zijn effectiviteit moeten worden geëffectueerd. Vrouwelijke gedetineerden van Nederlandse afkomst of met een geldige verblijfstitel worden systematisch gescreend op eventueel noodzakelijke inspanningen nadat de detentie is beëindigd. De samenwerking met de

betreffende gemeenten verloopt wisselend. De borging van de inspanningen gericht op een betere nazorg, verdient verbetering.

Organisatieaspecten

De PI Ter Peel is een organisatie die haar medewerkers ruimte biedt om zich bij te scholen en verder te ontwikkelen. Belangrijk is ook dat het inrichtingsmanagement de uitkomsten van de in 2007 gehouden personeelsenquête heeft aangegrepen om verder te investeren in het professionele functioneren van het middenkader.

De communicatie binnen de inrichting kan op onderdelen worden verbeterd. Zo komt niet alle informatie van de leiding door op de werkvloer, schiet het teamoverleg er voor executieve medewerkers vaak bij in en moet nog eens goed worden vastgelegd welke informatie de medische dienst deelt met de rest van de organisatie.

Het integriteitsbeleid van de inrichting, tenslotte, is op orde en wordt goed toegepast en regelmatig besproken.

Aanbevelingen

1. Voorzie in afwachting van de landelijke implementatie van het project Biometrie in een stelselmatige verificatie van de vingerafdrukken van alle binnenkomende (langgestrafte) zelfmelders.
2. Beschrijf het screeningsproces (inclusief de borging ervan) integraal, mede in verband met de lokale implementatie van de TR-werkwijze.
3. Stel een uniforme set actuele huisregels voor de gehele inrichting op waarin de regimesgebonden afwijkingen per unit zijn aangegeven.
4. Draag zorg voor (uittreksels) van de huisregels in vreemde talen.
5. Zorg er voor dat alle gedetineerden uiterlijk de werkdag na binnenkomst op de unit een intakegesprek hebben en zie toe op de naleving hiervan.
6. Breng het dagprogramma in de hvb-units in overeenstemming met de landelijke eisen en bezie daarbij de mogelijkheden voor wat langere recreatietijd en voor een langer bibliotheekbezoek.
7. Dring de uitval van sportactiviteiten terug en zorg voor compensatie als de wettelijk voorgeschreven tijd voor sport niet wordt gehaald.

8. Zet de ingezette verbetering van het functioneren van de medische dienst door, inclusief het in overeenstemming brengen van de werkwijze met de VMZ-voorschriften, en voorzie in de loop van 2008 in een evaluatie daarvan.
9. Zorg ervoor dat groepsgesprekken met de geestelijke verzorging worden ingeroosterd en niet ten koste gaan van andere gemeenschappelijke activiteiten waarop gedetineerden wettelijk recht hebben.
10. Leg een eenduidige en gedragen visie op de omgang met gedetineerden vast waarin de wenselijke balans tussen zorg en penitentiaire scherpste wordt geëxpliciteerd, waar mogelijk gedifferentieerd naar de verschillende regimes.
11. Informeer de bezoekers pro-actief over de gang van zaken bij het relatiebezoek en beschrijf deze gang van zaken eenduidig in de huisregels.
12. Evalueer de nieuwe bezoeksregeling over enige tijd en bewaak dat er voldoende bezoekcapaciteit is/blijft.
13. Heroverweeg of de leeftijdsgrens van vier jaar gehanteerd dient te blijven vanaf welk moment kinderen gezien worden als volwassen bezoekers. Afstemming met andere penitentiaire inrichtingen lijkt op dat punt gewenst.
14. Overweeg het bijplaatsen van een extra telefoontoestel op de hvb-afdelingen als de eerder aanbevolen uitbreiding van de recreatietijd onvoldoende is om tegemoet te komen aan de behoefte om te telefoneren.
15. Actualiseer het contract met cateraar Eurest uit 1993 en herbeoordeel bij die actualisering opnieuw of het contract voldoet aan het landelijk opgestelde programma van eisen.
16. Richt een systeem in waarbij stelselmatig gecontroleerd wordt of alle afspraken uit het contract worden nagekomen.
17. Leg een structureel roulatiebeleid m.b.t. onvrijwillige mpc-plaatsingen vast.

18. Bewaak de duur van onvrijwillige mpc-plaatsingen door deze te gaan registreren.
19. Overweeg alternerende deelname aan de arbeid door samengeplaatste gedetineerden.
20. Zie toe op een snelle(re) reactie op verzoeken van de cvt om informatie te verschaffen bij beklagzaken.
21. Breng de werkinstructies voor bezoek en luchten in overeenstemming met de landelijke normen en stuur actief op een systematische controle van een correcte uitvoering ervan.
22. Blijf alert op en overweeg aanvullende voorzieningen om het veiligheidsrisico te beperken doordat gedetineerden uit het (half)open gedeelte van inrichting in contact komen met gedetineerden in het gesloten gedeelte van de inrichting.
23. Realiseer op korte termijn de reeds voorgenomen plaatsing van apparatuur voor de controle van personeel in de hvb-inkomstunit.
24. Overweeg het cameratoezicht binnen de inrichting uit te breiden.
25. Voer als werkwijze in dat t.b.v. alle gedetineerden die in aanmerking komen voor algemeen verlof, tijdig een verlofschema wordt opgesteld.
26. Draag zorg voor een beter resultaat op het terrein van de fysieke weerbaarheid voor de executieve medewerkers.
27. Stel een werkinstructie op waarin de frequentie en het systeem van de urinecontroles is vastgelegd.
28. Specificeer in de werkinstructie voor celinspecties wat precies gecontroleerd dient te worden en sluit daarbij aan bij hetgeen voor celinspecties is beschreven in de nota 'Penitentiaire Scherppte' van de DJI.
29. Zorg voor een voortvarende implementatie van de TR-werkwijze en integreer de identificatie en aanpak van eventuele onderwijstekorten in de nieuwe werkwijze, evenals arbeidstoeleidingstrajecten.

30. Verbeter de registratie van het effect van de nazorginspanningen door die te relateren aan de feitelijke doelgroep voor het MMD en evalueer het functioneren van het MMD in het verlengde hiervan.
31. Evalueer de verticale communicatie op effectiviteit.
32. Leg vast welke informatie de medische dienst wel/niet verstrekt aan de verblijfsafdelingen.
33. Draag er zorg voor dat teamoverleg doorgang vindt en voldoende wordt bezocht.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aanleiding van de inspectie

De Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) houdt toezicht op de sanctietoepassing in Nederland. Zij doet dit ondermeer door penitentiaire inrichtingen met een zekere regelmaat op hun functioneren te beschouwen. De ISt werkt sinds kort met een nieuw toetsingskader voor penitentiaire inrichtingen. De PI Zuid-Oost, locatie Ter Peel (kortweg: PI Ter Peel) is een vrouweninrichting en is nog niet eerder in een doorlichting betrokken. De doorlichting van PI Ter Peel biedt de Inspectie de gelegenheid het nieuwe toetsingskader ook in een vrouweninrichting te hanteren.

Doel van de inspectie

Het doel van de inspectie is te bezien hoe het in de PI Ter Peel is gesteld met de rechtspositie van gedetineerden, de veiligheid, reïntegratieactiviteiten en daarmee samenhangende organisatorische aspecten. Daarnaast is de inspectie bedoeld om het vernieuwde toetsingskader voor de doorlichting van penitentiaire inrichtingen te beproeven in een vrouweninrichting.

1.2 Reikwijdte van de inspectie

De inspectie omvat de locatie Ter Peel die in de huidige organisatiestructuur van het gevangeniswezen samen met de locaties Maashegge en Roermond onderdeel uitmaakt van het cluster PI Zuid-Oost.

1.3 Opzet

Methode

De methodiek voor het uitvoeren van een doorlichting bestaat uit het verzamelen van feitelijke gegevens door middel van documentonderzoek, interviews met betrokkenen bij de inrichting en wordt aangevuld met observaties door de inspecteurs.

Al deze informatie wordt afgezet tegen het gehanteerde toetsingskader (zie 1.4), en leidt tot een beoordeling van de te toetsen criteria op de dimensies beleid, uitvoering en borging.

Tijdpad

Op 15 januari 2008 is de doorlichting formeel aangekondigd. De inspectie is op 25, 26 en 28 februari 2008 uitgevoerd. Het concept-inspectierapport is op 4 april 2008 voor wederhoor aangeboden aan de locatiedirecteur.

Op 24 april 2008 is het inspectierapport vastgesteld door de hoofdinspecteur ISt en aangeboden aan de staatssecretaris van Justitie.

1.4 Toetsingskader

Het toetsingskader dat bij doorlichtingsinspecties wordt gehanteerd, is gebaseerd op (inter)nationale wet- en regelgeving die van toepassing is op detentie.^[1] Het gehanteerde toetsingskader omvat de aspecten rechtspositie en bejegening van gedetineerden, maatschappijbeveiliging, interne veiligheid, maatschappelijke reïntegratie en organisatorische aspecten. Deze aspecten geven, in samenhang, een goed beeld van de stand (en gang) van zaken in een penitentiaire inrichting. Genoemde aspecten zijn opgedeeld in criteria die, zoals aangegeven, in dit vernieuwde toetsingskader door de ISt worden beoordeeld op de dimensies beleid, uitvoering en borging. Bij de dimensie beleid wordt bezien of in de inrichting ten aanzien van een te toetsen criterium (beschreven) beleid beschikbaar is dat voldoet aan geldende wet- en regelgeving. Bij de dimensie uitvoering wordt vastgesteld in hoeverre de uitvoering voldoet. Bij de dimensie borging wordt nagegaan in hoeverre de toepassing van het beleid is zeker gesteld en in hoeverre het beleid periodiek wordt geëvalueerd op effectiviteit en zonodig wordt bijgesteld.

Het toetsingskader is uitgewerkt in een aantal gestructureerde vragen- en checklijsten die het uitgangspunt vormen voor het documentonderzoek, de (groeps)interviews en de observaties. Op grond van de vooraf bekende documentatie die door de inrichting is verstrekt, zijn door de ISt aanvullende informatievragen opgesteld. De inspectie is uitgevoerd door drie inspecteurs in een periode van drie dagen.

In aanvulling op het standaard toetsingskader heeft de ISt een afzonderlijk kader met normen en verwachtingen ontwikkeld met betrekking tot gedetineerde moeders met kinderen. De PI Ter Peel heeft hiervoor namelijk bijzondere voorzieningen getroffen. Dit aanvullende toetsingskader is

[1] Het betreft internationale verdragen, gedragsregels, wetgeving, maatregelen, ministeriële regelingen, circulaire en aanwijzingen die van toepassing zijn op de tenuitvoerlegging van detentie; voor het volledige toetsingskader wordt verwezen naar de ISt website: www.inspectiesanctietoepassing.nl. Daar is het als digitale bijlage bij het inspectierapport gevoegd.

gebaseerd op internationale en nationale regelgeving met betrekking tot dergelijke voorzieningen.

1.5 Objectbeschrijving

De PI Ter Peel is gelegen in Midden Limburg. De inrichting biedt plaats aan alle penitentiaire bestemmingen voor vrouwelijke gedetineerden: een huis van bewaring (hvb), een gesloten gevangenis, een beperkt en een zeer beperkt beveiligde inrichting ([Z]BBI) en een speciale afdeling waar gedetineerde moeders met hun zeer jonge kinderen kunnen verblijven (MMK). Aanvankelijk bestond de inrichting uitsluitend uit een tot penitentiaire inrichting getransformeerd klooster. In 1987 is dit gebouw herbestemd tot halfopen inrichting voor vrouwelijke gedetineerden.

Vanaf 1998 zijn er op het inrichtingsterrein nieuwe gebouwen verzezen met de bestemming van huis van bewaring en gesloten gevangenis. De hvb-capaciteit is verdeeld over twee aparte bouwkundige units waarvan er één als inkomstunit fungeert.

In tegenstelling tot het (z)bbi-gedeelte in het voormalige klooster, zijn de nieuwe gebouwen beveiligd met een penitentiair hekwerk.

Tabel I geeft een overzicht van de bestemmingen en de bijbehorende capaciteit van de PI. In de laatste kolom is aangegeven hoeveel meerpersoonscelplaatsen (mpc) er in de inrichting zijn.

In 2007 zijn drie bijzondere voorvallen gemeld aan de sectordirectie Gevangeniswezen: een geslaagde suïcide, een geval van open tbc en een ontvluchting tijdens een door de rechter-commissaris bevolen schorsing van de voorlopige hechtenis

Tabel I: Bestemming en capaciteit PI Ter Peel

	1-1-2008	waarvan mpc
HvB	138	16
Gevangenis	62	12
BBI	38	-
BBI/MMK	5	-
ZBBI	5	1
Totaal	248	29

1.6 Eerder onderzoek

In november 2007 is de PI Ter Peel onderzocht in het kader van een landelijk inspectieonderzoek naar de brandveiligheid van justitiële inrichtingen. Aan dit onderzoek hebben behalve de ISt, ook de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid, de Arbeidsinspectie en de Inspectie van het ministerie van VROM deelgenomen.

Vanwege dit recente inspectieonderzoek is het aspect brandveiligheid in de onderhavige doorlichting buiten beschouwing gebleven. Wel zullen in de betreffende paragraaf 4.1 van dit rapport de belangrijkste uitkomsten van het eerdere brandveiligheidsonderzoek kort worden gemeld.

2 Rechtspositie en bejegening

2.1 Rechtmatige insluiting

criterium

Gedetineerden dienen op basis van een rechtmatige titel te worden ingesloten. Het is daarom zaak dat door een inrichting alle documenten rondom insluiting en identiteit goed worden gecontroleerd. Daartoe heeft de sectordirecteur gevangeniswezen in oktober 2006 o.a. een fiatteringsregeling bevolkingsadministratie vastgesteld die bij het insluitingsproces moet worden toegepast.

Bevindingen

De ISt heeft vastgesteld dat in de PI Ter Peel een procesbeschrijving met betrekking tot de bevolkingsadministratie voorhanden is die ook daadwerkelijke toepassing vindt. De voorgeschreven functiescheiding bij het invoeren van mutaties (invoer, controle en fiattering) vindt plaats.

Bij binnenkomst worden de identiteitspapieren en insluitingsdocumenten van gedetineerden gecontroleerd.

Als een gedetineerde die als zelfmelder rechtstreeks vanuit de vrije samenleving wordt ingesloten niet over een geldig identiteitsbewijs beschikt, dan is er een procedure om de vingerafdrukken in het landelijke vingerafdrukstelsel HAVANK te controleren. De vingerafdrukken worden daartoe per post verzonden.

Met de landelijke implementatie van het project 'Biometrie' zal deze controle digitaal plaatsvinden en worden uitgebreid tot *alle* zelfmelders. Dan zal nl. een zg. vingerscan worden geïntroduceerd, waarmee d.m.v. een digitale vingerafdruk de identiteit online kan worden geverifieerd in HAVANK. Invoering hiervan is in de komende maanden van 2008 voorzien.

In opdracht van de sectordirecteur gevangeniswezen heeft in december 2005 een audit plaatsgevonden van de bevolkingsadministratie. De uitkomst daarvan was positief.

Oordeel

Het insluitingsproces voldoet in de PI Ter Peel op de dimensies beleid, uitvoering en borging aan de relevante normen en verwachtingen. Hierop was één uitzondering. De landelijke richtlijnen van de DJI schrijven voor dat van alle (langgestrafte) zelfmelders de vingerafdrukken moeten worden gecontroleerd en niet alleen als een geldig identiteitsbewijs ontbreekt. Dit manco zal met de landelijke implementatie van het project 'Biometrie' worden opgeheven.

Aanbevelingen

- Voorzie in afwachting van de landelijke implementatie van het project Biometrie in een stelselmatige verificatie van de vingerafdrukken van alle binnenkomende (langgestrafte) zelfmelders.

2.2 Screening

Criterium

Zo snel mogelijk na binnenkomst in een inrichting dient een gedetineerde te worden gescreend op gezondheidsrisico's, het vereiste beveiligingsniveau, het risico voor medegetineerden, zelfdestructief gedrag en de directe persoonlijke- en zorgbehoeften. Er zijn, met uitzondering van screening vanwege een meerpersoonscelplaatsing, momenteel nog geen landelijk voorgeschreven procedures voor de screening van gedetineerden bij binnenkomst. De Ist verwacht tenminste dat bij insluiting relevante informatie wordt gesignaleerd en geverifieerd en dat spoedig na insluiting in een persoonlijk gesprek met de gedetineerde wordt geïnformeerd naar zijn medisch/sociale omstandigheden en zorgbehoeften.

Bevindingen

De PI Ter Peel beschikt niet over een eenduidige en geïntegreerd beschreven inkomstenprocedure. Alle functionarissen die in de inrichting betrokken zijn bij het inkomstproces hebben hun eigen werkwijze.

Zo stelt het bureau selectie- en detentiebegeleiding (BSD) aan de hand van het ontvangen penitentiair dossier, het selectieadvies vanuit de inrichting van herkomst, of andere binnengekomen informatie vast of er bijzonderheden zijn waarvan de verblijfsafdeling op de hoogte moet worden gesteld.

De medische dienst ziet alle binnengekomen gedetineerden uiterlijk de eerstvolgende werkdag. De gecontracteerde forensische GGD-arts ziet zaterdag de gedetineerden die op vrijdag zijn binnengekomen.

Op de verblijfsafdeling krijgt de gedetineerde een vaste penitentiair inrichtingswerker als mentor toegewezen. Deze houdt aan de hand van een vaste checklist een intakegesprek.

Verder screenen de aan de inrichting verbonden medewerkers maatschappelijke dienstverlening (mmd'ers) bij alle binnenkomende gedetineerden in hoeverre is voldaan aan een aantal basisvoorwaarden voor een kansrijke maatschappelijke reïntegratie na ommekomst van de detentie. Deze screening hoort binnen tien dagen plaats te vinden. In de loop van 2007 was enige achterstand opgelopen. Ten tijde van het inspectiebezoek was deze achterstand tot een week teruggebracht.

Tenslotte is vanaf januari 2008 in Ter Peel de werkwijze van het programma Terugdringen Recidive (TR) geïntroduceerd. Onderdeel hiervan is dat alle gedetineerden met een geldige verblijfstitel in ons land en met een werkelijke straftijd van minimaal vier maanden systematisch worden gescreend op de mogelijkheden tot duurzame gedragsverandering. Met de nieuwe TR-werkwijze was tijdens het inspectiebezoek nog nauwelijks ervaring opgedaan. Wel werd al gesignaleerd dat met de nieuwe screeningsmethode eventuele onderwijstekorten onvoldoende scherp in beeld zouden komen.

De informatie die in de loop van de hierboven beschreven intakes en screeningen wordt vergaard, wordt in het multidisciplinaire detentieberaad uitgewisseld. Alle binnengekomen gedetineerden worden daartoe in het eerstvolgende detentieberaad van hun unit of afdeling besproken. Mocht een screeningsonderdeel zijn overgeslagen, dan komt dat bij de bespreking in het detentieberaad aan het licht. Daarmee is aan een belangrijke borgingsvoorwaarde voldaan.

Oordeel

Hoewel er in de inrichting wel degelijk sprake is van screeningsactiviteiten door verschillende disciplines, is de Ist van mening dat de samenhang tussen de verschillende screeningsactoren en hun activiteiten beter in beleid moet worden vastgelegd. Dat geldt eens te meer nu de nieuwe TR-werkwijze nader moet worden ingebed in de communicatiestructuur van de PI.

Bij de huidige vorm van screening is er wel sprake van enige borging, (zo beoordeelt de arts alle intakes van de verpleegkundigen en checkt een afdelingshoofd regelmatig of een intake daadwerkelijk heeft plaatsgevonden), maar bij een meer integrale benadering van het screeningsproces verdient zeker ook de borging daarvan aandacht.

Aanbevelingen

- De Ist beveelt de PI Ter Peel aan om het screeningsproces (inclusief de borging ervan) integraal te beschrijven, mede in verband met de lokale implementatie van de TR-werkwijze.

2.3 Rapportage en registratie

criterium

Van iedere gedetineerde dient een penitentiair dossier te worden aangelegd met ondermeer de volgende documentatie: een overzicht van insluitingsperiodes en inrichtingen van verblijf, selectie- en plaatsingsvoorstellen, registratiekaarten, overige bescheiden zoals uitslagen van urinecontroles, kopieën van strafrapporten e.d. Het penitentiair dossier is persoonsgebonden en wordt, indien een gedetineerde niet meer is ingesloten, bewaard in een centraal landelijk depot.

Overige op het verblijf van de gedetineerde betrekking hebbende stukken kunnen worden verzameld en bewaard in een inrichtingsdossier dat bij vertrek in de inrichting blijft en op termijn wordt vernietigd.

Bevindingen

De inrichting heeft de wijze waarop gegevens van gedetineerden worden geregistreerd niet vastgelegd in een lokale procedure, maar volgt de in het handboek Selectie en Detentiebegeleiding van de DJI voorgeschreven werkwijze.

De inrichting is bezig om de gegevensregistratie door het BSD op te schonen. Er is bij het verwerken van gegevens van gedetineerden uit het huis van bewaring achterstand ontstaan. Die wordt nu ingelopen.

De opschoning van de gedetineerdegegevens is mede noodzakelijk in verband met de landelijke introductie van het zg. elektronische penitentiair dossier in de loop van de komende maanden van 2008. Die elektronische dossiervorming vereist een landelijk uniforme wijze van registratie.

Oordeel

De PI Ter Peel is doende om de achterstand bij het actualiseren van de penitentiaire dossiers in te lopen. Tevens worden die dossiers opgeschoond. De landelijke introductie van het elektronische penitentiaire dossier verschaft de nodige garanties dat in de toekomst een juiste wijze van registreren van gedetineerdegegevens beter zal zijn geborgd.

2.4 Huisregels en introductie

criterium

Iedere gedetineerde moet bij binnenkomst in een inrichting zoveel mogelijk in een voor hem/ haar begrijpelijke taal op de hoogte worden gesteld van zijn/ haar rechten en plichten; daarbij moet hem/ haar expliciet duidelijk gemaakt worden hoe hij/ zij zich kan beklagen. Om die reden is de directeur van een inrichting (wettelijk) verplicht om huisregels voor de inrichting vast te stellen. De inhoud en structuur van deze huisregels moeten aansluiten bij het door de minister van Justitie vastgestelde model huisregels penitentiaire inrichtingen.

Daarnaast acht de ISt het van belang dat met iedere (op een afdeling) inkomende gedetineerde door medewerkers van de inrichting een intakegesprek wordt gehouden met onder andere uitleg over de interne gang van zaken.

Bevindingen

De PI Ter Peel heeft vijf sets huisregels, nl. voor de inkomstunit van het huis van bewaring, het reguliere huis van bewaring, de gesloten gevangenis, de beperkt beveiligde inrichting en de zeer beperkt beveiligde inrichting.

Met uitzondering van de huisregels van de ZBBI voldoen ze allemaal aan de vereisten van het landelijk voorgeschreven Model Huisregels Penitentiaire Inrichtingen. Dat neemt niet weg dat de voor de diverse afdelingen geldende regels soms van elkaar verschillen; afwijkingen die niet steeds zijn te herleiden tot de verschillen in regime.

De huisregels dateren uit maart 2006 en werden ten tijde van het inspectiebezoek geactualiseerd.

De huisregels waren nog niet in andere talen beschikbaar. Dat geldt wel voor de afdelingsregels; die zijn in verschillende talen vertaald.

Zowel de huisregels van de unit als de afdelingsregels zijn op cel beschikbaar.

Gedetineerden die op de unit binnenkomen hebben een intakegesprek met de aan hen toegewezen piw-mentor. Dan wordt de gang van zaken binnen de unit en op de afdeling uitgelegd. De gedetineerden zijn in het algemeen wel tevreden over de kwaliteit van die intakes. Dat bleek niet alleen uit de

gesprekken die de ISt met hen heeft gehad, maar ook uit de in 2007 afgenomen gedetineerdersurvey^[2].

De Inspectie verwacht dat de intakegesprekken uiterlijk de dag na binnenkomst op de unit plaatsvinden. Meestal gebeurt dat ook, maar soms duurt het wel eens een week voordat zo'n gesprek wordt gehouden. Bij de voorlichting aan niet-Nederlandstalige gedetineerden worden ofwel inrichtingsfunctionarissen, ofwel medegedetineerden ingeschakeld die de betreffende taal machtig zijn. In het uiterste geval kan gebruik worden gemaakt van de tolkentelefoon.

Oordeel

De ISt is van mening dat de huisregels van de PI Ter Peel overwegend voldoen aan de relevante normen en verwachtingen. Alleen de huisregels van de ZBBI voldoen nog niet aan het landelijk voorgeschreven model.

De bestaande huisregels worden geactualiseerd. De ISt pleit ervoor om daarbij te komen tot een standaard set huisregels voor de hele inrichting, waarin de regimesgebonden afwijkingen per unit zijn aangegeven. Door de huisregels te uniformeren wordt voorkomen dat personeelsleden en gedetineerden bij plaatsing op een andere unit worden geconfronteerd met afwijkende regels.

Van belang is verder dat er anderstalige versies komen van (uittreksels) van de huisregels.

Hoewel de gedetineerden meestal snel na binnenkomst een intakegesprek hebben met de aan hen toegewezen piw-mentor, duurt dit af en toe te lang. Om dat te voorkomen zou desnoods een andere piw'er zo'n gesprek moeten voeren.

Het afdelingshoofd verifieert aan de hand van de door de piw'ers ingevulde checklists of de gedetineerde een volledige intake heeft ondergaan.

Aanbevelingen

- Stel een uniforme set actuele huisregels voor de gehele inrichting op waarin de regimesgebonden afwijkingen per unit zijn aangegeven.
- Draag zorg voor (uittreksels) van de huisregels in vreemde talen.

^[2] De gedetineerdersurvey is een door de DJI gebruikt gevalideerd instrument om de opinie van gedetineerden met betrekking tot de gang van zaken in de inrichting waar zij verblijven te meten. De survey is, na 2003 en 2004, in 2007 voor de derde maal landelijk afgenomen. In deze rapportage wordt gerefereerd aan de survey van 2007.

- Zorg er voor dat alle gedetineerden uiterlijk de werkdag na binnenkomst op de unit een intakegesprek hebben en zie toe op de naleving hiervan.

2.5 Dagprogramma en activiteiten aanbod

Criterium

Gedetineerden hebben wettelijk recht op een aantal regimesactiviteiten, zoals dagelijks een uur luchten, minimaal tweemaal per week drie kwartier sport, wekelijks bibliotheekbezoek, onderwijs en recreatie (minimaal zes uur per week).

Daarnaast zijn er landelijke voorschriften voor de duur van het dagprogramma. Gedetineerden in een regime van beperkte gemeenschap (o.a. regulier huis van bewaring) dienen wekelijks minimaal gedurende 43 uur gemeenschappelijke activiteiten te worden aangeboden. Veroordeelden tot een gevangenisstraf met een regime van algehele gemeenschap hebben er recht op om wekelijks minstens 59 uur buiten de cel te verblijven.

Arrestanten hebben een sober regime met wekelijks 28 uur gemeenschappelijke activiteiten.

Bevindingen

In de hvb-units van Ter Peel geldt een regime van beperkte gemeenschap. In de overige units is een regime van algehele gemeenschap van toepassing. De dagprogramma's van de verschillende afdelingen van de PI Ter Peel zijn beschreven en bekend bij alle relevante betrokkenen. De duur van het dagprogramma voldoet echter niet in alle units aan de landelijke normen. Zo wordt in de beide hvb-units slechts gedurende ca. 34 uur per week aan gemeenschappelijke activiteiten ingeroosterd in plaats van het voorgeschreven minimum van 43 uur. Aan de andere kant duurt het dagprogramma in de BBI tot 20:00 uur 's-avonds; dat is ruimer dan de standaard voorgeschreven bedrijfstijd in penitentiaire inrichtingen.

Met betrekking tot de wettelijk voorgeschreven regimesactiviteiten heeft de Ist het volgende vastgesteld:

- Aan gedetineerden in het hvb wordt minimaal een uur netto luchten per dag aangeboden. De gedetineerden in de gevangenis en in de (Z)BBI kunnen als de verplichte regimesactiviteiten dat toelaten, de hele dag naar buiten.
- Sport wordt minstens tweemaal per week gedurende drie kwartier aangeboden. Volgens de in 2007 door de DJI gehouden

gedetineerdensurvey zijn de meeste gedetineerden (67%) niet ontevreden over de sportfaciliteiten.

De sport valt nog wel eens uit en wordt dan doorgaans niet gecompenseerd, bijvoorbeeld door middel van extra recreatie. Het inrichtingsmanagement houdt dit bij en treft inmiddels maatregelen. Zo volgt een aantal piw'ers een sport- en spelopleiding. Bij uitval van de sportinstructeur kunnen zij dan invallen.

- In het dagprogramma is voorzien in wekelijks bibliotheekbezoek voor alle gedetineerden. De gedetineerden zijn tevreden over het aanbod; dat geldt zowel voor de gedetineerden waarmee de ISt heeft gesproken als voor de gedetineerden die hebben deelgenomen aan de gedetineerdensurvey. Er wordt ook druk gebruik gemaakt van de bibliotheek. De bezoektijd aan de bibliotheek voor gedetineerden van de inkomstunit van het hvb is een half uur per week. Dat is volgens de bibliothecaris erg krap. De overige gedetineerden hebben recht op een uur bezoek aan de bibliotheek. De ISt heeft vastgesteld dat er in de bibliotheek voldoende aanbod is van juridische, religieuze en anderstalige literatuur.
- De gedetineerden in het hvb hebben wekelijks zes uur recreatie. Hoewel dit in overeenstemming is met het landelijk voorgeschreven minimum, klagen de gedetineerden dat een uur recreatie per dag erg krap is. In dat uur moeten namelijk activiteiten zoals douchen, wassen en telefoneren plaatsvinden. Op zaterdag is er anderhalf uur extra recreatietijd en daaraan is ook grote behoefte. De gedetineerden in de gevangenis en in de BBI zijn tevreden over de recreatieve mogelijkheden. Zij kunnen dan ook de gehele dag buiten hun cel verblijven.
- Op alle afdelingen worden gedetineerden in staat gesteld om aan de arbeid deel te nemen. In de BBI wordt wekelijks vier hele dagen gewerkt; in de andere units is dat vier halve dagen. Er is een opbouw in de moeilijkheidsgraad van de arbeid. In de inkomstunit van het hvb wordt eenvoudig productiewerk verricht. Naarmate de gedetineerden doorstromen naar het reguliere hvb en naar de gevangenis, worden hogere eisen gesteld. In de BBI is een wasserij ondergebracht met een regionale functie. Er wordt door de gedetineerde vrouwen hard gewerkt, mede omdat zij voor hun beschikbare financiën vaak volledig afhankelijk zijn van hun

arbeidsinkomsten^[3]. Volgens de gedetineerdensurvey zijn de meeste gedetineerde vrouwen niet ontevreden over de arbeid.

Er zijn geen wachtlijsten voor deelname aan de arbeid en arbeidsactiviteiten vallen ook nauwelijks uit. Dat komt mede doordat het arbeidspersoneel multi-inzetbaar is en zonodig op andere werkzalen kan bijspringen. Mocht de arbeid toch eens uitvallen, dan wordt dat door middel van extra recreatie gecompenseerd.

De gedetineerden in de gevangenis en in de (Z)BBI zijn over het algemeen tevreden over het dagprogramma en het gehele activiteitenaanbod. De gedetineerden in het hvb zijn dat minder.

De Inspectie heeft niet alleen geverifieerd of de wettelijk voorgeschreven regimesactiviteiten naar behoren worden aangeboden, maar ook in hoeverre het dag- en activiteitenprogramma worden geëvalueerd en zonodig worden bijgesteld. Dit blijkt het geval te zijn. Regelmatig is het activiteitenprogramma de afgelopen periode aangepast. Zo golden de dagprogramma's tijdens het inspectiebezoek pas vanaf 1 februari 2008.

De in 2007 afgenomen gedetineerdensurvey is verder voor het inrichtingsmanagement aanleiding geweest om de kwaliteit van het regime nog eens goed te analyseren.

Oordeel

Over het algemeen voldoen het dagprogramma en het activiteitenaanbod aan de geldende normen. In vergelijking met doorlichtingen van andere penitentiaire inrichtingen is de ISt positief over de geringe uitval van arbeidsactiviteiten. De flexibele inzet van het arbeidspersoneel draagt hieraan bij. Daar staat tegenover dat de sport relatief vaak uitvalt. De ISt heeft geconstateerd dat dit de aandacht heeft van het inrichtingsmanagement. Door middel van bijscholing van piw'ers wordt ernaar gestreefd om hen zonodig te kunnen laten invallen bij de sport- en spelactiviteiten.

Het dagprogramma in de hvb-units is te kort en zal moeten worden uitgebreid. Door dat te doen kan tevens worden voorzien in verruiming van de wel erg krappe recreatietijd en in een wat langer bibliotheekbezoek.

[3] Veel gedetineerde vrouwen zijn van buitenlandse afkomst. Zij krijgen geen of nauwelijks bezoek en ontvangen vaak geen aanvullende financiële middelen van thuis.

Positief is de Ist over de regelmatige bijstelling van het dagprogramma en over de bereidheid van het inrichtingsmanagement om op basis van de resultaten van de gedetineerdersurvey de door de gedetineerden ervaren regimeskwaliteit te verbeteren.

Aanbevelingen

- Breng het dagprogramma in de hvb-units in overeenstemming met de landelijke eisen en bezie daarbij de mogelijkheden voor wat langere recreatietijd en voor een langer bibliotheekbezoek.
- Dring de uitval van sportactiviteiten terug en zorg voor compensatie als de wettelijk voorgeschreven tijd voor sport niet wordt gehaald.

2.6 Toegang tot zorg

Criterium

Het begrip zorg omvat binnen de context van dit criterium geestelijke zorg, medische zorg (inclusief tandheelkundige zorg) en psychosociale zorg. In de inrichting dient voldoende geestelijke zorg beschikbaar te zijn die aansluit bij de godsdienst of levensovertuiging van de gedetineerden. Art. 42 van de Pbw bepaalt dat de aan de inrichting verbonden arts beschikbaar is voor het regelmatig houden van spreekuur. Ook in acute situaties moet kunnen worden voorzien in noodzakelijke medische zorg. Op het terrein van de psychosociale zorg moeten er binnen de inrichting gekwalificeerde hulpverleners beschikbaar zijn die casuïstiek bespreken in het zogenaamde psychomedisch overleg (PMO).

Bevindingen

De mogelijkheid tot bezoek aan de geestelijk verzorgers, de arts en psycholoog is vastgelegd in de huisregels van de units, behalve in die van de ZBBI. In de ZBBI-regels is weliswaar aangegeven hoe gedetineerden een beroep kunnen doen op de medische dienst, maar de geestelijke verzorging en de psycholoog worden slechts terloops genoemd.

Aan de PI Ter Peel zijn vijf parttime geestelijk verzorgers verbonden: een rooms-katholieke, een protestants-christelijke, een humanistische, een boeddhistische en een imam. De samenwerking tussen deze verzorgers is goed. Zij hebben het werk zo verdeeld dat er elke dag een geestelijk verzorger in de inrichting aanwezig is waarop gedetineerden een beroep kunnen doen.

De geestelijke verzorging heeft er bezwaar tegen dat gedetineerden die willen deelnemen aan door de geestelijke verzorging te organiseren groeps gesprekken daarvoor hun recreatietijd moeten benutten. Dergelijke groeps gesprekken dienen zijns insziens in het dagprogramma te worden ingeroosterd.

De medische dienst is bezig de werkprotocollen in overeenstemming te brengen met de eisen van het landelijke DJI-project Verantwoorde Medische Zorg (VMZ). Gedetineerden kunnen door middel van een verzoekbriefje op het verpleegkundigenspreekuur worden gezien. Over het algemeen kan men daar snel terecht. Echter, als het om niet spoedeisende consulten gaat, kan het zijn dat de gedetineerde pas de volgende week wordt gezien. Er is per unit nl. slechts eenmaal per week een verpleegkundigenspreekuur. Zonodig en als de gedetineerde dat wenst, verwijst de verpleegkundige door naar de aan de inrichting verbonden arts. Er is een contract met de regionale GGD voor de inzet van twee voormalig huisartsen in de PI Ter Peel. De arts kan de gedetineerde doorgaans binnen één tot twee dagen zien. In spoedeisende gevallen is de arts eerder beschikbaar. De overeenkomst met de regionale GGD voorziet ook gedurende de nachtelijke uren en in het weekeinde in de beschikbaarheid van spoedeisende huisartsenhulp .

Er zijn tot en met 2007 de nodige klachten geweest over het functioneren van de medische dienst. Dat blijkt ook uit de resultaten van de in de eerste helft van dat jaar afgenomen gedetineerdensurvey. Bijna 50% van de gedetineerden was ontevreden over de medische dienst. De commissie van toezicht heeft de Ist er in dit verband op gewezen dat de behoefte aan psychomedische zorg bij vrouwelijke gedetineerden groter is dan bij mannelijke gedetineerden. Het inrichtingsmanagement bevestigt dit.

De gedetineerden waarmee de Ist heeft gesproken, waren wisselend in hun oordeel over de arts en de verpleegkundigen.

De klachten over de medische dienst zijn door het inrichtingsmanagement serieus genomen en er zijn de afgelopen periode de nodige stappen gezet om het functioneren van het medische team te verbeteren. Het inrichtingsmanagement heeft aangegeven behoefte te hebben aan een audit van het functioneren van de medische dienst in de loop van 2008.

Tijdens de interviews vernam de inspectie dat er een jaar lang geen tandarts aan de inrichting verbonden is geweest^[4]. Inmiddels is hierin voorzien. De

[4] In de wederhoorreactie vermeldt de directie dat het hier een termijn van drie maanden betrof.

opgelopen behandelachterstand is ingelopen. De tandarts is eens per twee weken in de inrichting aanwezig.

Gedetineerden die bijzondere psychologische of psychiatrische zorg nodig hebben, kunnen worden doorverwezen naar de aan de inrichting verbonden psycholoog of psychiater. De gedetineerden kunnen geen rechtstreeks beroep doen op deze functionarissen; dat verloopt altijd via de medische dienst. Het aantal uren dat psychologische bijstand kan worden verleend, blijft achter bij de landelijk voorgeschreven norm. Door prioriteiten te stellen slaagt de psycholoog er desondanks in om zijn werk bevredigend te verrichten. Hij geeft voorrang aan initiële contacten met gedetineerden, aan bijzondere zorgbehoevende categorieën zoals tbs-passanten, en aan gedetineerden die in afzondering zijn geplaatst. Het inrichtingsmanagement heeft overigens aangegeven dat het aantal beschikbare psychologenuren binnenkort zal worden verruimd door middel van de parttime inzet van een psycholoog uit een andere penitentiaire inrichting^[5].

De aan de inrichting verbonden psychiater is één dag per week beschikbaar en kan daarbuiten zonodig telefonisch worden geconsulteerd.

Gedetineerden die zodanige psychosociale problemen hebben dat ze in een normaal regime niet goed kunnen functioneren, kunnen op de bijzondere zorgafdeling van de PI Ter Peel worden geplaatst. Is de problematiek ook voor die afdeling te groot, dan behoort plaatsing op de Individuele Begeleidingsafdeling (IBA) in de PI Zwolle tot de mogelijkheden.

Oordeel

Het functioneren en vooral de onderlinge samenwerking van de geestelijke verzorging zijn uitstekend. Met de geestelijke verzorging is de ISt van mening dat de mogelijkheid tot deelname aan groepsgesprekken dient te worden ingeroosterd en dat deze deelname niet ten koste behoort te gaan van andere activiteiten waarop gedetineerden wettelijk recht hebben. Bij de uitbreiding van het dagprogramma in het hvb, die in paragraaf 2.5. is aanbevolen, kan aan deze behoefte tegemoet worden gekomen.

De ISt is van mening dat de psychomedische zorg in de PI Ter Peel op de dimensies beleid en uitvoering overwegend voldoet, maar dat er wel enkele verbeterpunten zijn.

[5] De directie geeft aan dat landelijk momenteel een inventarisatie plaatsvindt naar het tekort aan psychologen.

Zo verdient de intensieve medische zorg aan vrouwelijke gedetineerden blijvende aandacht en zal die zorg verder moeten worden geprotocoliseerd. De Ist onderschrijft de behoefte van het inrichtingsmanagement om het functioneren van de medische dienst in de loop van 2008 aan een audit te laten onderwerpen.

De psychologische en psychiatrische zorg is op orde, zeker nu in aanvullende psychologische personeelscapaciteit zal worden voorzien.

Aanbevelingen

- Zet de ingezette verbetering van het functioneren van de medische dienst door, inclusief het in overeenstemming brengen van de werkwijze met de VMZ-voorschriften, en voorzie in de loop van 2008 in een evaluatie daarvan.
- Zorg ervoor dat groepsgesprekken met de geestelijke verzorging worden ingeroosterd en niet ten koste gaan van andere gemeenschappelijke activiteiten waarop gedetineerden wettelijk recht hebben.

2.7 Bejegening

Criterium

Respectvolle bejegening staat centraal bij dit criterium. De bejegening komt in belangrijke mate tot uitdrukking in de wijze waarop het (executieve) inrichtingspersoneel omgaat met gedetineerden. Impliciet betekent dit dat gedetineerden niet mogen worden gediscrimineerd.

Voor gedetineerden is het van belang dat de medewerkers voor hen toegankelijk zijn en dat medewerkers alert reageren op (niet altijd expliciete) verzoeken daartoe.

Bevindingen

In de loop van de afgelopen jaren heeft de PI Ter Peel een ontwikkeling doorgemaakt waarbij de oorspronkelijke halfopen inrichtingscultuur minder dominant is geworden. Geleidelijk is meer nadruk komen te liggen op de penitentiaire scherpste die hoort bij het regime in de nieuw gebouwde gesloten units.

In het verlengde van deze ontwikkeling heeft de Ist in de gesprekken met verschillende geledingen van de organisatie twee stromingen onderkend. Een deel van het personeel identificeert zich sterk met de aan hun zorg toevertrouwde gedetineerden. Anderen menen dat meer professionele distantie is gewenst en dat geldende regels strakker moeten worden

nageleefd. Het inrichtingsmanagement is zich bewust van de delicate balans tussen zorg en beveiliging, en heeft met het oog daarop in 2007 een inrichtingsbrede cursus 'Professionele Distantie' georganiseerd. Daarnaast streeft de directie ernaar om door middel van regelmatige zichtbare aanwezigheid op de werkvloer en door middel van voorbeeldgedrag de wenselijke verhouding tussen inrichtingsfunctionarissen en gedetineerden onder de aandacht te brengen. Wat deze wenselijke verhouding precies behelst is echter niet in lokale beleidsdocumenten geëxpliciteerd.

De gedetineerden waarmee de ISt heeft gesproken, zijn positief over de bejegening door het inrichtingspersoneel. De bejegening is respectvol en gemoedelijk. Een voorbeeld hiervan is dat piw'ers bijna altijd op de celdeur kloppen alvorens deze te openen. Uit de gedetineerdersurvey blijkt dat slechts een kleine minderheid van de gedetineerden ontevreden is over de piw'ers. Er wordt niet gediscrimineerd door het personeel. Het personeel staat open voor een praatje, ook al lukt dat door het krappe dagprogramma en de beperkte personeelsnormering niet overal even goed. Vooral in het huis van bewaring zijn de mogelijkheden voor contact wat minder.

Om veiligheids- en gezondheidsrisico's zoveel mogelijk te beperken is het van belang dat gedetineerden ook gedurende de avond en de nacht een beroep kunnen doen op inrichtingspersoneel. In de gesloten units is dit contact gegarandeerd, omdat elke cel beschikt over een spreek-luisterverbinding met de centraalpost van de inrichting. Er wordt dan snel gereageerd. In de BBI worden de kamerdeuren niet afgesloten en kunnen de gedetineerden de gang op en zonodig een beroep doen op medegedetineerden. Elke kamer beschikt over een kameroproep en op de gang is een spreek-luisterverbinding met de portier aanwezig^[6].

Alle gedetineerden krijgen een piw'er toegewezen als mentor. Zo'n mentor is de vaste contactpersoon voor een gedetineerde. Naast een hoofdmentor heeft elke gedetineerde ook een schaduwmentor voor het geval de eerstgenoemde afwezig is. De mentor is ook degene die de rapportages over de aan zijn of haar zorg toevertrouwde gedetineerden in het periodieke detentieberaad voorbereidt. Mocht de invulling van het mentoraat tekort schieten, dan kan het afdelingshoofd dat via deze rapportages vaststellen.

[6] Verder is er cameratoezicht op de gangen van de (Z)BBI.

De gedetineerden die de Ist daarover heeft gesproken, zijn tevreden over de manier waarop piw-mentoren problemen helpen oplossen. De resultaten van de gedetineerdensurvey bevestigen dit. Deze resultaten zijn ook onderwerp geweest van bespreking tussen het inrichtingsmanagement en de gedetineerdencommissie van de inrichting.

Oordeel

Het bejegeningssklimaat in Ter Peel is gekenmerkt door een zorgzame houding ten opzichte van de gedetineerden. Positief is de Inspectie ook over de consciëntieuze manier waarop het piw-mentoraat wordt ingevuld. Hoewel de grondhouding van de inrichtingswerkers positief te waarderen valt, bestaat het risico dat de zorgzaamheid doorschiet. De leiding van de inrichting is zich daarvan terdege bewust en stuurt daar ook op. De Ist is van mening dat in aanvulling daarop de gewenste omgang met gedetineerden nader in een beleidsvisie zou moeten worden geëxpliciteerd. Uit de vele gesprekken die de Ist met inrichtingsmedewerkers en -management heeft gehad, blijkt namelijk dat niet iedereen dezelfde afweging maakt tussen zorg en penitentiaire scherppte.

Zoals ook al eerder is aangegeven, is de Ist positief over de ontvankelijke opstelling van het inrichtingsmanagement ten opzichte van de uitkomsten van de gedetineerdensurvey. Dat die uitkomsten onderwerp van bespreking zijn geweest met de gedetineerdencommissie is daarvan een voorbeeld.

Aanbevelingen

- De Ist beveelt de PI Ter Peel aan om een eenduidige en gedragen visie op de omgang met gedetineerden vast te leggen waarin de wenselijke balans tussen zorg en penitentiaire scherppte wordt geëxpliciteerd, waar mogelijk gedifferentieerd naar de verschillende regimes.

2.8 Discipline

Criterium

(Inter)nationale regelgeving omschrijft hoe de inrichting dient om te gaan met de toepassing van disciplinaire- en dwangmiddelen om de orde in de inrichting te handhaven. Zo zijn er in de Pbw en in het model huisregels penitentiaire inrichtingen voorschriften opgenomen met betrekking tot de procedure en vormgeving van sancties, de wijze waarop afzondering ten uitvoer wordt gelegd en geweldsmiddelen mogen worden toegepast.

De toepassing van geweld en het aanbrengen van mechanische middelen om veiligheidsrisico's rond gedetineerden te beheersen is expliciet geregeld in de ministeriële regelingen Geweldsinstructie penitentiaire inrichtingen en de Regeling mechanische middelen in penitentiaire inrichtingen. Deze regelgeving is samengebracht in het zogenaamde handboek IBT van de DJI.

Bevindingen

De inrichting heeft een leidraad opgesteld voor wat betreft de bij verschillende soorten overtredingen op te leggen sancties. Ter Peel beschikt niet over een eigen intern bijstandsteam. Mocht toepassing van geweldsmiddelen nodig zijn, dan wordt een beroep gedaan op het IBT van de nabijgelegen PI Maashegge. Alle respondenten zijn van mening dat in de inrichting weinig geweld wordt toegepast en dat het, als dat wel noodzakelijk is, proportioneel gebeurt. Incidenten waarbij geweld moet worden gebruikt, worden altijd geëvalueerd.

Als er disciplinair wordt opgetreden is daarbij altijd een directielid betrokken; voor het horen en sanctioneren van een niet-Nederlandstalige gedetineerde wordt altijd een passende oplossing gevonden.

Gedetineerden die in afzondering worden geplaatst, behouden hun recht op bezoek en eveneens hun recht op wekelijks telefonisch contact met de buitenwereld. In afzondering geplaatste gedetineerden met een bijzonder risico van zelfdestructief gedrag worden minstens elk uur en zonodig vaker gecontroleerd. De verpleegkundige bezoekt de afgezonderde gedetineerden dagelijks. Zoals eerder in dit rapport is gemeld, stelt de inrichtingspsycholoog zich op de hoogte van de psychische conditie van de in afzondering geplaatste gedetineerden.

Oordeel

De uitvoering en borging van het disciplinaire beleid van de PI Ter Peel voldoen aan de gestelde normen en verwachtingen.

2.9 Contacten buitenwereld

criterium

(Inter)nationale regelgeving bepaalt dat gedetineerden bezoek mogen ontvangen van en mogen telefoneren en corresponderen met verwanten, andere personen en vertegenwoordigers van externe instanties. In de Pbw is vastgelegd dat gedetineerden tenminste 1 uur per week bezoek mogen

ontvangen en, in beginsel op eigen kosten, tenminste eenmaal per week minimaal tien minuten een telefoongesprek mogen voeren. In het Model huisregels penitentiaire inrichtingen is vastgelegd dat gedetineerden recht hebben op consulaire bijstand^[7]. Ook dienen gedetineerden door middel van tijdschriften, kranten, radio en TV op de hoogte te kunnen blijven van de actualiteit in de vrije samenleving. Op basis van art. 24 lid 4 van de European prison rules (EPR) verwacht de ISt dat de bezoektijden van een inrichting zodanig zijn dat schoolgaande kinderen van gedetineerden op bezoek kunnen komen.

Bevindingen

De mogelijkheden om bezoek te ontvangen, te telefoneren en contact te leggen met diplomatieke of consulaire vertegenwoordigers (voor buitenlandse gedetineerden) zijn beschreven in de huisregels. Opvallend is dat de Inspectie in de verschillende huisregels met betrekking tot het ontvangen van bezoek wel verschillen aantrof. Zo staat in de huisregels van de gevangenis en van de BBI dat een gedetineerde niet tijdens het bezoek naar het toilet mag; de huisregels van de beide hvb-units vermelden daar niets over^[8]. In de ene set huisregels wordt vermeld dat bezoekers gedetecteerd worden, in de andere set huisregels wordt hierover niets gemeld.

De PI Ter Peel informeert de bezoekers niet afzonderlijk over de gang van zaken bij bezoek in de inrichting. De gedetineerden moeten hun bezoekers zelf van de gang van zaken op de hoogte brengen.

In de gevangenis en het hvb zijn drie bezoeken per week ingeroosterd waaruit de gedetineerde er een kan kiezen.

In de BBI hebben de gedetineerden recht op één uur bezoek per week en kunnen ze daarvoor kiezen uit twee doordeweekse bezoekmomenten. De bezoektijden waren tot de week voorafgaand aan de inspectie in de ochtenduren gepland. Dat was voor veel bezoekers, die soms van ver moesten komen, te vroeg. De directie heeft dit recentelijk gewijzigd. Met ingang van de inspectieweek vindt het eerste bezoekmoment vanaf 10.45 uur in de ochtend plaats. Voor de gevangenis en de BBI is er een

^[7] Het model huisregels penitentiaire inrichtingen is, bij de invoering van de Pbw (1998) door de minister van Justitie vastgesteld als standaard voor de per inrichting door de directeur vast te stellen huisregels.

^[8] Als een gedetineerde uit de gevangenis of de BBI naar het toilet wil, kan dat op de eigen afdeling en betekent dat het einde van het bezoek.

bezoekmogelijkheid op zaterdag bijgekomen. De vrouwen van de gevangenis hebben daarnaast eens per vier weken bezoek zonder toezicht (2,5 uur).

De PI Ter Peel heeft voor de gedetineerde moeders van het hvb en de gevangenis iedere week op zondag een mogelijkheid voor een moeder-kind bezoek gecreëerd. Van 14.00 tot 15.30 uur kunnen de vrouwen in de sporthal hun kinderen tot 16 jaar op bezoek krijgen, zonder partner of andere begeleider. De sporthal wordt zodanig ingericht (ballen, matten, badmintonrackets etc) dat de kinderen enkele attributen hebben om te spelen. Dit bezoek komt niet in de plaats van het reguliere bezoekenmoment. Op speciale dagen, zoals moederdag, Pasen, Sinterklaas en Kerstmis organiseert de inrichting een extra activiteit tijdens dit bezoek en wordt het bezoekenmoment met een half uur verlengd.

De geïnterviewde gedetineerden waren over het algemeen tevreden over de mogelijkheden hun bezoekers te ontvangen. Er werd wel aangegeven dat de bezoekenmomenten niet altijd toereikend waren. De Inspectie constateerde echter tijdens haar bezoek dat de bezoekenzaal tijdens de bezoekenmomenten nog niet voor de helft gevuld was. De gedetineerden waren wel blij met de verandering in de bezoektijden. Voor mensen die van ver kwamen waren de ochtenduren erg lastig. Dit bleek ook uit de in 2007 afgenomen gedetineerdersurvey. 55% van de gedetineerden gaf toen aan dat het door de bezoektijden lastig was om de eigen kinderen te zien.

Daarnaast gaven de geïnterviewde gedetineerden aan het vervelend te vinden dat ze, als hun bezoek niet komt, een half uur in de wachtruimte bezoek moeten wachten alvorens zij terugkunnen naar hun afdeling. De inrichting heeft dit desgevraagd verklaard. De bezoekers wordt gevraagd om ruim van tevoren aanwezig te zijn. Als het bezoek te laat komt, mag het een half uur na aanvang van het bezoekenmoment alsnog de bezoekenzaal in. Nadien vervalt het bezoekenmoment. Pas na dat half uur worden de vrouwen naar hun afdeling teruggebracht.

Een laatste punt dat de gedetineerden naar voren brachten, heeft te maken met de leeftijd van de kinderen die tijdens de gewone bezoekenmomenten op bezoek komen. Vanaf de leeftijd van vier jaar worden zij geteld als volwassene. Hierdoor kunnen per saldo minder mensen op bezoek komen. De geïnterviewden hebben nooit problemen gehad met het ontvangen van advocatenbezoek.

In de bezoekeruimtes zijn de gedetineerden door schotten tussen en onder de tafels gescheiden van hun bezoekers. Deze schotten waren vlak voor de inspectie verlaagd.

Door deze aanpassing kunnen gedetineerden en bezoekers nu normaal contact hebben en heeft het toezicht bezoek tevens een beter overzicht.

De gedetineerden van de gevangenis en (Z)BBI waren tevreden over de mogelijkheden om te telefoneren. Zij verblijven de gehele dag (of avond) buiten hun cel en kunnen op die momenten gebruik maken van de telefoon. De geïnterviewde gedetineerden van het huis van bewaring waren niet zo te spreken over de telefoneermogelijkheden. Voor hen moet dit plaatsvinden binnen het uur recreatietijd. In dat uur moeten echter ook andere activiteiten als douchen, wassen etc. gedaan worden. Bovendien moet de beltijd met twintig andere gedetineerden gedeeld worden.

De gedetineerden krijgen in Ter Peel de gelegenheid om bij binnenkomst in de inrichting even met hun relaties te bellen. De geïnterviewden was alleen niet bekend dat dit op kosten van de inrichting kon.

De mogelijkheden voor het huren van een tv-toestel zijn in Ter Peel aanwezig. De vrouwen geven wel aan dat de huurkosten voor veel gedetineerden te hoog zijn. Veel vrouwen beschikken nauwelijks over financiële middelen. Sommige buitenlandse vrouwen krijgen zelfs nooit bezoek of geld van thuis.

Het enige dat ze bezitten, verdienen ze met de arbeid in de inrichting. Dit kan variëren, afhankelijk van het soort werk tussen €12, 80 en € 20 (reiniger) per week. De huur van een tv-toestel en een koelkast van € 5 per week is dan al snel te duur.

De PI Ter Peel evalueert de bezoekenregeling regelmatig. Zo zijn recentelijk de bezoekenmomenten verplaatst van de ochtend naar de middag en is er voor de gevangenis en de BBI een bezoekenmoment op zaterdag bijgekomen.

De inrichting onderzoekt op dit moment de mogelijkheden om in de gevangenis te voorzien in een ruimte waar moeders hun kinderen (tieners) kunnen laten overnachten.

Oordeel

De PI Ter Peel biedt de gedetineerden voldoende mogelijkheden tot contact met de buitenwereld en stelt zich daarbij faciliterend op. Aandachtspunten

zijn in dit verband eenduidigheid in de huisregels en het actiever informeren van bezoekers over de gang van zaken bij bezoek.

Ter Peel heeft oog voor de uitvoering van de bezoeksregeling en past die indien nodig aan de wensen van de gedetineerden en bezoekers aan, zoals recent is gebeurd met het middagbezoek en het bezoekmoment op zaterdag. Ook de verlaging van de schotten in de bezoekzaal is hiervan een voorbeeld. De mogelijkheden voor gedetineerden om zoveel en zo goed mogelijk hun bezoek te kunnen ontvangen staan daarbij centraal.

Voor gedetineerde moeders met kinderen heeft de PI een extra voorziening getroffen met het moeder-kind bezoek op zondag, waarbij de moeders ongestoord contact met hun kind(-eren) kunnen hebben. De Inspectie stelt deze voorziening als een voorbeeld voor andere penitentiaire inrichtingen. De mogelijkheden om te telefoneren zijn in het hvb beperkt tot een toch al druk recreatiemoment van één uur per dag. Daarbij moet worden bedacht dat een deel van de vrouwen weinig of geen bezoek ontvangt en afhankelijk is van telefonisch contact met relaties buiten.

Aanbevelingen

- Informeer de bezoekers pro-actief over de gang van zaken bij het relatiebezoek en beschrijf deze gang van zaken eenduidig in de huisregels.
- Evalueer de nieuwe bezoeksregeling over enige tijd en bewaak dat er voldoende bezoekcapaciteit is/blijft.
- Heroverweeg of de leeftijdsgrens van vier jaar gehanteerd dient te blijven vanaf welk moment kinderen gezien worden als volwassen bezoekers. Afstemming met andere penitentiaire inrichtingen lijkt op dat punt gewenst.
- Overweeg het bijplaatsen van een extra telefoontoestel op de hvb-afdelingen als de eerder aanbevolen uitbreiding van de recreatietijd onvoldoende is om tegemoet te komen aan de behoefte om te telefoneren.

2.10 Voeding en winkel

Criterium

In de artikelen 42 lid 2, en 44 lid 1 en 3 van de Penitentiaire beginselenwet (Pbw) is bepaald dat bij de verstrekking van voeding aan gedetineerden rekening moet worden gehouden met (medische) diëten en met de godsdienstige en/of levensovertuiging van gedetineerden. Door de DJI is daarnaast een programma van eisen (pve) opgesteld dat op landelijke schaal bepaalt aan welke eisen de voeding dient te voldoen qua variëteit en

voedingswaarde. Aangezien binnen het gevangeniswezen de voeding in meerderheid door cateringbedrijven wordt geleverd dienen zij te voldoen aan dit pve^[9].

Op grond van art. 44 lid 5 Pbw dient de directeur van een inrichting zorg te dragen voor een winkelvoorziening. De wijze waarop dit plaats vindt varieert per inrichting.

Bevindingen

De PI Ter Peel heeft samen met de PI Maashegge (Overloon) een contract (uit 1993) met cateraar Eurest. Er wordt voor beide inrichtingen gekookt in Overloon. Het eten wordt in speciale warmhoudketels naar Ter Peel gebracht en heeft, na aankomst, nog een temperatuur van 70 graden.

De cateraar hanteert een vierwelijkse menucyclus, die per kwartaal wisselt. De voedingsuitgangspunten van de "schijf van vijf" vormen daarvoor de basis. Bovendien moet de cateraar voldoen aan het programma van eisen dat onderdeel uitmaakt van het contract.

De geïnterviewde gedetineerden zijn in het algemeen tevreden over het eten en de variatie. De gedetineerdersurvey uit 2007 bevestigt dit beeld. Zij krijgen één keer per dag (een half) brood uitgereikt dat voor de avondmaaltijd en het ontbijt bestemd is. Daarbij krijgen ze per persoon een glas melk en op vrijdag karnemelk. Zij vinden dat te weinig, ze zouden graag meer melk krijgen. Ook de koffieverstrekking vinden ze beperkt.

Het voedingsaanbod voor in de inrichting verblijvende jonge kinderen is goed geregeld. Er worden potjes babyvoeding verstrekt en daarnaast krijgen de moeders extra geld voor het kopen van vers voedsel dat zij zelf kunnen bereiden. Vanwege gezondheid of religieuze achtergrond wordt speciale voeding verstrekt.

Controle van de voedselverstrekking door de inrichting gebeurt niet op detailniveau. Er vindt maandelijks overleg plaats met de voedingscommissie, die is samengesteld uit gedetineerden die hun afdeling vertegenwoordigen. In dit overleg worden signalen en wensen van de afdelingen besproken en wordt gekeken naar de menucyclus.

Na het interview met de gedetineerden en controle van het cateringcontract rezen er bij de Ist vraagtekens met betrekking tot de dagelijkse verstrekking van 500 ml halfvolle of magere melk aan de gedetineerden. De directie heeft dit nader onderzocht en geconstateerd dat de verstrekking van melk en melkproducten wel in overeenstemming is met het contract.

[9] In een enkele inrichting van het gevangeniswezen wordt de voeding nog vers bereid in eigen keuken.

De PI Ter Peel heeft voor de winkel, ook in combinatie met PI Maashegge, een contract met leverancier APS. De inrichting beschikt over een winkellijst die regelmatig gewijzigd wordt (laatstelijk op 3 februari 2008).

Er is regelmatig overleg met de leverancier over het assortiment en de prijzen. Ook wensen vanuit de Gedeco worden vertaald naar de leverancier. Dat leidt soms tot aanpassing van de winkellijst. Zo staan er nu, op verzoek van de gedetineerde vrouwen, ook B-producten op de lijst, die veel voordeliger zijn dan de A-producten die door de mannelijke gedetineerden in de PI Maashegge geprefereerd worden.

De geïnterviewde gedetineerden zijn niet tevreden over de winkel. Ze vinden de producten te duur en het aanbod te gering. Er staan nog te weinig B-producten op de lijst en er worden regelmatig producten van de lijst gehaald. Voor producten van de Keurslager en de warme bakker moet een toeslag van 10% worden betaald. De inrichting geeft aan vorig jaar zelf een prijsvergelijking te hebben gemaakt, omdat men overwoog naar een andere leverancier te gaan. Toen bleek dat een nieuw contract hogere prijzen met zich mee zou brengen. Men is bij APS gebleven^[10]. De gedetineerdersurvey uit 2007 laat zien dat maar liefst 82% van de gedetineerden de prijzen in de winkel te hoog vindt.

De Inspectie heeft de winkellijst zelf ook bestudeerd. De prijzen van de producten op de winkellijst zijn iets duurder dan de gemiddelde winkelprijs. Echter dat prijsverschil is niet schrikbarend. In de verslagen van het overleg met de leverancier is te zien dat aandacht gevraagd is voor het opnemen van B-producten. Enkele producten zijn echter niet voldoende courant en worden vervolgens weer van de lijst geschrapt.

Oordeel

De voeding wordt verstrekt op basis van een contract met bijbehorend programma van eisen en in het algemeen zijn de gedetineerden tevreden over de geboden kwaliteit daarvan. Er is een intern systeem van kwaliteitsbeoordeling, waarbij ook gedetineerden betrokken worden. Dat systeem reikt niet zover dat ook de exacte invulling van de contractafspraken door de cateraar gecontroleerd wordt. De inrichting voldoet daarmee grotendeels aan de gestelde normen op de dimensies beleid en uitvoering. De borging kan nog worden verbeterd.

[10] De directie geeft in de wederhoorreactie aan dat de winkelprijzen ook goed scoorden in een door DJI gehouden prijsvergelijking tussen de verschillende aanbiedende winkeliers.

Het assortiment op de winkellijst is gevarieerd en biedt alternatieven voor de duurder producten. Het assortiment en de prijsstelling worden door de inrichting periodiek bewaakt. De inrichting voldoet daarmee grotendeels aan de gestelde normen op de dimensies beleid, uitvoering en borging.

Aanbevelingen

- Actualiseer het contract met cateraar Eurest uit 1993 en herbeoordeel bij die actualisering opnieuw of het contract voldoet aan het landelijk opgestelde programma van eisen.
- Richt een systeem in waarbij stelselmatig gecontroleerd wordt of alle afspraken uit het contract worden nagekomen.

2.11 Accommodatie en meerpersoonscelgebruik

criterium

In ministeriële regelgeving staat gedetailleerd omschreven waaraan een cel, qua uitvoering, moet voldoen. Sinds 2004 dient een inrichting, ingegeven door het toenmalige capaciteitstekort, ook de beschikking te hebben over een substantieel aantal meerpersoonscellen (mpc). Meestal zijn dit éénpersoonscellen die zodanig zijn aangepast dat er twee gedetineerden permanent in kunnen verblijven. Alvorens een gedetineerde wordt geplaatst op een mpc dient te worden nagegaan of er contra-indicaties zijn^[1].

Bevindingen

De uitvoering van de cellen die in de PI Ter Peel in gebruik zijn, voldoet aan de eisen. Behalve in de hvb-inkomstunit kunnen de ramen van de cellen open. In de inkomstunit zijn ventilatieroosters aangebracht. De toevoer van frisse lucht is daar minder.

De gevangenis- en hvb-units hebben bij elkaar 28 mpc-plaatsen. De medische dienst checkt aan de hand van een stroomschema of er contra-indicaties zijn. Zonodig wordt hier in het psychomedisch overleg over gesproken.

Gedetineerden worden bij binnenkomst in de hvb-inkomstunit op een eenpersoonscel geplaatst. Als zij worden doorgeplaatst naar de reguliere hvb-

[1] Dit kunnen zijn verslavingsproblematiek, de (psychische) gezondheidstoestand, gedragsproblematiek, delictachtergrond en/of opgelegde beperkingen. De Ist is van mening dat ook rekening dient te worden gehouden met rookgedrag.

unit, dan worden zij samengeplaatst, tenzij hiervoor contra-indicaties zijn. Bij de samenplaatsing wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de voorkeur wie met wie de cel wil delen. Rokers en niet-rokers worden niet onvrijwillig samengeplaatst. In het hvb is er geen vast roulatiebeleid om te zorgen voor een evenredige duur van de onvrijwillige samenplaatsing. Gedetineerden in de gevangenis-unit worden direct op een mpc geplaatst. Zodra daar een eenpersoonscel vrijkomt, komt degene die het langst op een meerpersoonscel heeft gezeten, daarvoor als eerste in aanmerking. Zowel in het hvb als in de gevangenis komt het regelmatig voor dat gedetineerde vrouwen zelf de voorkeur geven aan het delen van hun cel. De commissie van toezicht (cvt) van Ter Peel deed de ISt de suggestie om vrouwen die een cel delen niet tegelijkertijd uit te sluiten om aan de arbeid deel te nemen, maar om deze deelname te alterneren.

De inrichting houdt niet bij hoe lang gedetineerden op een mpc verblijven. Het inrichtingsmanagement heeft het mpc-beleid evenmin aan een evaluatie onderworpen.

In het verlengde van de in 2007 afgenomen gedetineerdensurvey is door de DJI een nadere analyse gepleegd van de verschillen in detentiebeleving tussen gedetineerden in de gevangenisunit op een meerpersoons- en op een eenpersoonscel. Hoewel de onderzoeksgroepen te klein zijn om definitieve conclusies te trekken, valt wel op dat het verschil in detentiebeleving bijzonder groot is. Mpc-gedetineerden zijn veel negatiever dan de gedetineerden op een enkele cel^[12].

Oordeel

Het is van belang om een structureel roulatiebeleid vast te leggen voor wat betreft de onvrijwillige plaatsing van vrouwelijke gedetineerden op een meerpersoonscel. Zeker nu uit de gedetineerdensurvey 2007 blijkt dat er zulke grote verschillen in detentiebeleving zijn, moet worden voorkomen dat sommige gedetineerden onevenredig lang op een mpc moeten verblijven. In dit verband is het ook van belang dat het inrichtingsmanagement gaat volgen hoe lang gedetineerden (onvrijwillig) op een mpc verblijven.

Tenslotte lijkt het de ISt wenselijk om de suggestie van de cvt om de samengeplaatste gedetineerden alternerend aan de arbeid deel te laten nemen, op haalbaarheid te onderzoeken. Daarmee wordt immers

[12] Om vast te kunnen stellen of dit verschil een statistische toevalligheid is, zal de gedetineerdensurvey binnen afzienbare tijd opnieuw worden afgenomen.

gerealiseerd dat zij in ieder geval enkele dagdelen per week enige privacy hebben.

Aanbevelingen

- Leg een structureel roulatiebeleid m.b.t. onvrijwillige mpc-plaatsingen vast.
- Bewaak de duur van onvrijwillige mpc-plaatsingen door deze te gaan registreren.
- Overweeg alternerende deelname aan de arbeid door samengeplaatste gedetineerden.

2.12 Hygiëne

Criterium

Het is van belang dat in een inrichting met name de ruimten waar gedetineerden verblijven goed worden onderhouden en aan hen de mogelijkheid wordt geboden hun kleding schoon te houden. Beddengoed moet regelmatig worden verschoond en minimaal twee keer per week moet kunnen worden gedoucht. In het model huisregels penitentiaire inrichtingen is een aantal op hygiëne betrekking hebbende zaken dwingend voorgeschreven.

Bevindingen

De huisregels verschaffen voorschriften met betrekking tot het wassen van de kleding en de mogelijkheden om te douchen. Ook het wekelijks verschoonen van het beddengoed is in de huisregels beschreven.

De geïnterviewde gedetineerden geven aan dat hun voldoende (twee keer per week) gelegenheid wordt geboden om hun kleding te wassen. In het huis van bewaring kunnen de vrouwen tijdens de recreatiemomenten en na het sporten douchen. In de gevangenis hebben de vrouwen een douche op cel. De gedetineerden kunnen twee keer per week hun kleding wassen. Het beddengoed wordt wekelijks verschoond.

De cellen worden door de gedetineerden zelf schoon gehouden. De overige ruimtes door de huisdienst. Het gebouw is erg schoon.

Oordeel

De inrichting maakt in zijn geheel een goed verzorgde indruk.

De inrichting voldoet op alle dimensies aan de eisen met betrekking tot hygiëne.

2.13 Functioneren beklagregeling

Criterium

De Penitentiaire beginselenwet biedt gedetineerden de mogelijkheid om in beklag te gaan tegen beslissingen van de directeur van de penitentiaire inrichting. Dit beklag moet dan worden ingediend bij de beklagcommissie van de aan de inrichting verbonden commissie van toezicht (cvt). Behoudens uitzonderingsgevallen moet deze commissie vervolgens binnen vier weken uitspraak doen.

Bevindingen

In de huisregels van de PI Ter Peel is aangegeven hoe gedetineerden in beklag kunnen gaan en desgewenst contact kunnen opnemen met de maandcommissaris van de cvt. Laatstgenoemde is tweewekelijks in de inrichting.

De gedetineerden zijn op de hoogte van de beklagregeling en van de tweewekelijkse aanwezigheid van de maandcommissaris. De ISt heeft geen signalen gekregen dat gedetineerden belemmerd worden om in beklag te gaan. Nadat een beklag door de secretaris van de beklagcommissie is ontvangen, wordt de klacht ofwel direct in behandeling genomen, ofwel vindt er eerst een (bemiddelings)gesprek plaats door de maandcommissaris. De beklagcommissie houdt eenmaal per maand zitting in de inrichting. Gedetineerden kunnen zich bij de mondelinge behandeling van hun klacht rechtskundig laten bijstaan en/of een beroep doen op bijstand door een vertrouwenspersoon. Als een beklag minimaal twee weken voor de zittingsdatum is ingediend, dan wordt het tijdens die zitting behandeld. Anders wordt het een maand later. De in 2007 afgenomen gedetineerdensurvey laat zien dat slechts 22% van de gedetineerden vindt dat klachten snel worden afgehandeld. Om te kunnen vaststellen of de beklagcommissie er in slaagt om binnen de wettelijke termijn van vier weken uitspraak te doen is door de ISt een aselechte steekproef van 22 beklagzaken getrokken die in 2007 zijn afgedaan. Om vertekening te voorkomen zijn in de steekproef uitsluitend beklagzaken opgenomen waarbij de gedetineerde in de PI Ter Peel kon worden gehoord. Hieruit blijkt dat de totale afhandelingsduur van klachten in de meeste gevallen de voorgeschreven termijn van vier weken overschrijdt.

De laatste kolom van tabel II laat zien dat dit deels wordt veroorzaakt doordat de inrichting er soms lang over doet om de beklagcommissie de nodige informatie te verschaffen om een uitspraak te kunnen doen.

Tabel II: Afdoeningstermijn beklagzaken in 2007 (n=22)

	Totale afhandelingstermijn	Afhandelingstermijn exclusief reactie PI
1 t/m 4 weken	6	18
4 t/m 8 weken	9	3
Vanaf 8 weken	7	1
Gemiddelde termijn	49 dagen	29 dagen

Het aantal jaarlijkse klachten fluctueert. In de jaren 2004, 2005 en 2006 ging het om respectievelijk 185,109 en 155 klachten. Uiteindelijk zijn slechts vijf van de 155 in 2006 ingediende klachten gegrond verklaard. De meeste klachten in dat jaar betroffen opgelegde disciplinaire straffen, interne overplaatsingen, kwesties m.b.t. bejegening, bezoek en de medische dienst.

De verstandhouding tussen de commissie van toezicht en de locatiedirectie is goed. De inrichtingsdirectie is aanwezig bij de vergaderingen en er wordt open gecommuniceerd. Indien de aard van de ingediende klachten aanleiding geeft om het inrichtingsbeleid te heroverwegen, dan wordt dit in de vergaderingen van de cvt besproken.

Oordeel

De mogelijkheid om in beklag te gaan tegen beslissingen van de inrichtingsdirectie is voldoende bekend bij de gedetineerden. De verstandhouding tussen de cvt en de inrichtingsdirectie is goed. Het maandcommissariaat wordt actief ingevuld.

De formele afhandeling van beklagzaken duurt in veel gevallen echter wel te lang. De wettelijke afdoeningstermijn van vier weken wordt in de meeste gevallen niet gehaald. Deels komt dit doordat de inrichting onvoldoende snel reageert op verzoeken om nadere informatie te verschaffen.

Aanbevelingen

- Zie toe op een snelle(re) reactie op verzoeken van de cvt om informatie te verschaffen bij beklagzaken.

2.14 'Moeder met kind'-afdeling

Criterium

De European Prison Rules geven in art. 36.1 aan dat kinderen alleen bij de moeder mogen blijven als dat in het belang van het kind is en dat ze niet als gedetineerde mogen worden behandeld. Artt. 36.2 en 36.3 eisen speciale accommodatie en voorzieningen voor de opvang van kinderen, zoals een crèche met gekwalificeerd personeel.

Artikel 12 van de Penitentiaire beginselenwet sluit hierop aan en bepaalt dat kinderen alleen als aan bepaalde voorwaarden is voldaan bij hun gedetineerde ouder mogen verblijven. De directeur van de inrichting dient rekening te houden met de bescherming van de persoonlijke veiligheid of de geestelijke of lichamelijke ontwikkeling van het kind en kan daartoe advies inwinnen van de Raad voor de Kinderbescherming. Bovendien moeten de huisregels nadere regels stellen met betrekking tot het verblijf van de kinderen. Het uitgangspunt van de Raad voor de Kinderbescherming luidt dat kinderen alleen in uitzonderingssituaties bij hun moeder in detentie mogen verblijven. De voorkeur gaat uit naar verzorging door de vader, andere familieleden of een pleeggezin. Op het moment dat de keuze wordt gemaakt voor verblijf van het jonge kind bij de moeder moet het welzijn van het kind centraal staan.

Bevindingen

De 'moeder met kind'-afdeling (MMK) in Ter Peel is een afdeling van de BBI met deze bijzondere bestemming. Op de afdeling kunnen vijf gedetineerde moeders verblijven met hun kinderen tot vier jaar.

De afdeling bevindt zich in een op zichzelf staand gebouw met vijf kamers, een grote recreatieafdeling, een eigen keuken en een apart buitenplaatsje. De kamers zijn ruim, met een gescheiden woon- en slaapgedeelte. Op de afdeling is divers speelgoed voor de kinderen voor handen. De moeders koken vaak zelf (voeding voor de jonge kinderen wordt verstrekt door de inrichting). Er wordt gezamenlijk met de kinderen gegeten.

De moeders werken overdag en hun kinderen gaan dan naar de kinderopvang.

De inrichting beschikt over een beleidsnotitie MMK genaamd: KIDS (kinderen in detentie samenwerkenden). In deze beleidsnotitie wordt de rol van alle betrokken partners bij de uitvoering van dit regime beschreven.

Daarnaast beschikt de inrichting, los van de reguliere huisregels voor de BBI, over een set met inkomsteninformatie specifiek bedoeld voor deze afdeling. De huisregels beschrijven de meer algemene regimaire zaken voor de moeder, terwijl de inkomsteninformatie MMK expliciet ingaat op het verblijf op deze afdeling en de regels die daar gelden.

De geïnterviewde gedetineerde van de MMK afdeling gaf aan dat de vrouwen over het algemeen zeer tevreden zijn over het regime en over de mogelijkheden om in Ter Peel met hun kinderen te kunnen verblijven.

Elke acht weken vindt er met betrekking tot de concrete casuïstiek van de moeders met kinderen een afstemmingsoverleg plaats door de relevante betrokken partijen: maatschappelijk werk, afdelingshoofd, medische dienst, piw'er, de kinderopvangorganisatie, de Raad voor de Kinderbescherming, Jeugdzorg en Pleegzorg.

Eens per drie maanden wordt een beleidsoverleg gevoerd waarbij de samenwerkende partners in de keten om tafel zitten om elkaars rol en de ontwikkelingen op elkaar af te stemmen.

In samenwerking met de Universiteit van Utrecht is de PI Ter Peel gestart met het project Betere Start. Dit is een project om gedetineerde moeders te helpen bij de opvoeding van hun kinderen. In beginsel gaat het om kinderen van 2-10 jaar die thuis zijn, maar soms kan het ook MMK-vrouwen betreffen. De begeleiding van de moeder begint in de PI en loopt in de thuissituatie door tot zes maanden na afloop van de detentie.

Het project loopt in beginsel tot 2012. Humanitas en het Veiligheidshuis Eindhoven volgen de voortgang van het project maar participeren hier niet actief in. Het betreft onderzoeksgroepen van telkens tien vrouwen.

Bovendien wordt ten behoeve van de evaluatie voorzien in een controlegroep.

Oordeel

De Inspectie is zeer te spreken over deze voorziening voor moeders in detentie. De PI Ter Peel voldoet naar het oordeel van de Inspectie aan de gestelde normen op het terrein van beleid, uitvoering en borging.

2.15 Conclusie

De Ist is te spreken over de manier waarop in de PI Ter Peel rekening wordt gehouden met de rechtspositie van de vrouwelijke gedetineerden. De bejegening is zorgzaam en de faciliteiten zijn doorgaans op orde. De Ist is

zeer positief over de bijzondere voorzieningen voor gedetineerde moeders om hun kinderen op bezoek te kunnen ontvangen en over de speciale afdeling waar moeders met hun jonge kinderen verblijven.

Dat neemt niet weg dat er op een aantal punten verbeteringen gewenst zijn.

De belangrijkste daarvan zijn:

- De noodzaak om de duur van het dagprogramma in de hvb-units in overeenstemming te brengen met de geldende richtlijnen en de wenselijkheid om daarbij (1) de recreatietijd te vergroten, (2) de duur van het bibliotheekbezoek te verlengen en (3) groepsgesprekken van de geestelijke verzorging in te roosteren.
- De noodzaak om de termijn waarbinnen de beklagcommissie van de commissie van toezicht uitspraak doet in beklagzaken in overeenstemming te brengen met de wettelijke voorschriften.
- De verbetering die bij de medische dienst plaatsvindt en de noodzaak om een audit te verrichten op het functioneren ervan.
- De wenselijkheid om een integrale gedragen beleidsvisie per regimesdifferentiatie te ontwikkelen met betrekking tot de balans tussen zorg en veiligheid bij de bejegening van gedetineerden.
- Uniformering van de geldende huisregels.
- De behoefte aan een integrale beschrijving van de screeningsprocedures bij binnenkomst, mede in verband met de lokale implementatie van de TR-methodiek.
- De wenselijkheid om het mpc-beleid beter te structureren en te monitoren.

3 Maatschappijbeveiliging

3.1 Beveiliging tegen ontvluchtingen

Criterion

Het Nederlandse gevangeniswezen kent een aantal varianten met betrekking tot de daadwerkelijke vrijheidsbeneming waarvan de toepassing voor een groot deel afhankelijk is van het risico op ontvluchting. De twee uiterste verschijningsvormen daarvan zijn de (zeer gesloten) extra beveiligde inrichting (EBI) die landelijk huisvesting biedt aan gedetineerden met een extreem vlucht- en/of beheersgevaarlijk risico en de (open) zeer beperkt beveiligde inrichting (ZBBI), die veelal gedetineerden huisvest in de laatste fase van hun detentie en die van daaruit onder bepaalde voorwaarden kunnen deelnemen aan het reguliere maatschappelijk verkeer.

Vanwege een aantal ontvluchtingen, veroorzaakt door onachtzaamheid in inrichtingen, is in 2006 door de sectordirecteur gevangeniswezen (SDGW) beleid vastgesteld dat is gericht op het in een inrichting vastleggen en consequent uitvoeren van handelingen en gedragingen die zijn gericht op het voorkomen van ontvluchting^[13].

De Ist ontleent aan dit beleid haar toetsingscriteria waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen statische en dynamische beveiligingsaspecten.

De Ist betreft bij haar beoordeling van dit criterium de resultaten van de in opdracht van de SDGW gemaakte externe security audits (ESA) van inrichtingen^[14].

Bevindingen

Statische beveiligingsaspecten

De PI Ter Peel bestaat uit een aantal units met verschillende beveiligingsniveau's: een gesloten gedeelte; een halfopen gedeelte; en een open gedeelte. De units zijn gehuisvest in verschillende gebouwen op een terrein met een gezamenlijk perifeer toegangsbeheer.

De inkomstunit van het huis van bewaring is ondergebracht in een gebouw op het naastgelegen terrein. Deze unit heeft een eigen penitentiair hekwerk

[13] Rapportage 'taskforce penitentiaire scherpte', directie gevangeniswezen DJI, mei 2006.

[14] Een externe security audit is een systematische intercollegiale doorlichting van de stand van de beveiligingsvoorzieningen van een inrichting.

en een eigen toegangsbeheer. Voor de controle van bezoek is bij de inkomstunit voorzien in een metaaldetectiepoort en bagagedoorlichtingsapparatuur. Voor de controle van personeel is een dergelijke voorziening niet getroffen.

De op het hoofdterrein gelegen gebouwen zijn bereikbaar via de hoofdpoort. Bij de hoofdpoort dienen personeel, bezoekers en (van verlof terugkerende) gedetineerden zich te melden. Vanuit de centraalpost wordt de toegangspoort bediend.

De BBI en de ZBBI zijn ondergebracht in een voormalig klooster. Dit gebouw kent geen eigen toegangsbeheer. Bezoekers dienen zich te melden bij de centraalpost bij de ingang van het gebouw waar de gesloten hvb- en gevangenisunit zijn ondergebracht. Voor de toegangscontrole van bezoekers, gedetineerden en personeel zijn in het gesloten gedeelte voorzieningen (metaaldetectiepoorten en bagagedoorlichtingsapparatuur) getroffen. In dit gebouw vindt ook het bezoek aan gedetineerden van de (Z)BBI plaats. Ook voor andere onderdelen van het dagprogramma zoals bibliotheekbezoek en sport wordt door gedetineerden uit het (half)open gedeelte gebruik gemaakt van faciliteiten die zijn ondergebracht in het gesloten gedeelte. Gedetineerden uit de gesloten en (half) open units kunnen hierdoor met elkaar in contact komen. Gedetineerden uit het (half) open gedeelte worden bij toegang tot het gesloten gedeelte weliswaar gecontroleerd met de metaaldetectiepoort, maar niet gefouilleerd. Het is hierdoor mogelijk dat contrabande (bijvoorbeeld drugs) vanuit het (half)open gedeelte in het gesloten gedeelte wordt gebracht. Daarbij moet worden bedacht dat het relatief eenvoudig is om dergelijke contrabande in het (half)open gedeelte te brengen; hetzij door de gedetineerden zelf, hetzij door derden. Zo worden de gedetineerden van de ZBBI vanwege het open karakter van de inrichting slechts steekproefsgewijs gefouilleerd nadat zij de inrichting tijdelijk hebben verlaten. Verder is het (half)open gedeelte slechts beperkt fysiek beveiligd. Omdat gedetineerden uit het half-open gedeelte vervolgens zonder fouillering vooraf in contact kunnen komen met gedetineerden in de gesloten afdeling ontstaat een zeker veiligheidsrisico. Daarbij moet wel worden aangetekend dat er tijdens die contactmomenten personeelstoezicht plaatsvindt. Binnen de PI Ter Peel is men zich hiervan bewust en is inmiddels een aantal mogelijke oplossingen uitgedacht. De meest sluitende oplossing is een hekwerk plaatsen om het gehele terrein dat aan de PI

toebehoort. Men worstelt er echter mee dat dit ten koste gaat van het open karakter van de (half)open inrichting.

Verder zijn er plannen om achter de huidige hoofdboort een tweede poort te realiseren waardoor er een sluiswerking ontstaat. De toegangscontrole en het beveiligingsonderzoek kunnen hier dan tevens worden uitgevoerd. Het voordeel van deze sluis is dat de PI Ter Peel beter kan controleren wie er op het terrein komt (meeliften is niet langer mogelijk) en wat er naar binnen wordt gebracht.

Aanvullend is men dan voornemens aan de achterzijde van het terrein een aantal maatregelen te treffen ter voorkoming van toegang door onbevoegden. Ook bij een ontvluchting uit het gesloten gedeelte kan men hierdoor mogelijk effectiever reageren.

Bij de PI Ter Peel is door middel van camerabeelden goed zicht op het hekwerk, de remise, de toegangsdeuren van personeel, de elektronische deuren en de toegangscontrole van bezoekers. Verder zijn er bij de hvb-inkomstunit en de BBI ook camera's op de afdelingen. Binnen de BBI is het zicht op de individuele cellen echter niet optimaal.

Tenslotte zijn er camera's in een aantal isoleercellen bij zowel de BBI als de hvb inkomstunit en op de luchtplaats van deze unit. Er zijn geen camera's op de luchtplaats van de gevangenis en het reguliere hvb en in de werkplaatsen, de trappenhuizen en de bezoekszaal.

Alle beelden, met uitzondering van de beelden van de isoleercellen worden opgenomen en voor een periode van twee maanden opgeslagen.

Dynamische beveiligingsaspecten

Het samen op een terrein onderbrengen van verschillende beveiligingsregimes vraagt van personeel dat het goed kan schakelen tussen deze regimes en dat het zich bewust is van de risico's die kunnen ontstaan. Zoals eerder in dit rapport is aangegeven kent de PI Ter Peel van oudsher een zorgcultuur waarbinnen aandacht voor beveiliging niet altijd de hoogste prioriteit heeft gehad. Hierin is de afgelopen jaren verandering gekomen. Men is zich er van bewust dat de gedetineerdenpopulatie verandert (er zijn steeds meer vrouwen met een verslavingsproblematiek en/of psychische stoornis) en dat hierdoor het risico op incidenten toeneemt. Dit vraagt om een andere benadering. De directie van de inrichting zet veiligheid en beveiliging nu nadrukkelijk op de agenda. Zo is er een werkgroep penitentiaire scherpste die eens per maand bij elkaar komt. De leden van de werkgroep stellen de uitkomsten van dit overleg aan de orde tijdens de

teamoverleggen. De werkgroep is ook verantwoordelijk voor de slogan van de maand zoals bijvoorbeeld “veiligheid is je vak... dus altijd je (alarm)pieper op zak”. Zo’n slogan wordt door de inrichting verspreid opgehangen. Naast deze werkgroep bestaat er een commissie veiligheid die bestaat uit: de directeur die piket heeft; het hoofd beveiliging; de preventiemedewerker, het hoofd facilitaire zaken en de coördinator beveiliging. Periodiek maakt de commissie veiligheid een ronde door de inrichting om tekortkomingen te signaleren.

Het is de afdeling facilitaire zaken die verantwoordelijk is voor de werking van veiligheidssystemen. In het onderhoudsplan is de frequentie vastgelegd voor het controleren van deze werking. Van de controles wordt registratie bijgehouden. Indien cruciale beveiligingsmiddelen defect zijn dan draagt de technische dienst zorg voor een snel herstel daarvan.

In het algemeen zijn de medewerkers tevreden met de mate van beveiliging en de toepassing en werking van de middelen die de beveiliging faciliteren; afwijkingen daarvan worden dankzij een toenemend veiligheidsbewustzijn steeds vaker en sneller gerapporteerd. Medewerkers zijn minder te spreken over het verouderde piepersysteem. Vooral voor beveiligingsfunctionarissen is het lastig dat zij niet altijd de beschikking hebben over een persoonsgebonden pieper. Wel bestaat de mogelijkheid om een afdelingspieper te gebruiken en beschikt men daarnaast over een portofoon. Het piepersysteem wordt binnenkort vervangen en dan krijgen alle medewerkers een persoonsgebonden pieper.

Om medewerkers scherp te houden wordt er binnen de PI Ter Peel een actief rolatiebeleid gevoerd. In principe wisselen alle medewerkers elke twee jaar van team.

Een aspect dat binnen de PI Ter Peel de afgelopen jaren relatief weinig aandacht heeft gekregen is het bijhouden en actualiseren van de werk- en dienstinstructies. Er was nauwelijks sprake van een centrale regie op het actualiseren, verspreiden en borgen van de uitvoering van deze instructies. Binnen de PI Ter Peel is nu een grondige revisie van alle instructies gaande teneinde zeker te stellen dat deze in overeenstemming met landelijk beleid zijn. Daarnaast wordt er een systeem ontwikkeld dat moet borgen dat werkinstructies continu centraal worden geactualiseerd. Het hoofd beveiliging zal dit systeem beheren en vanuit de organisatie worden twee proceseigenaren aangewezen.

Landelijk zijn voorschriften opgesteld met betrekking tot de 'penitentiaire scherppte' in penitentiaire inrichtingen. De dienstinstructies voor de landelijk als kritisch bestempelde veiligheidsprocessen zijn inmiddels geactualiseerd en zijn op hoofdlijnen in overeenstemming met de landelijke voorschriften. Specifieke aandachtspunten voor de instructies, de uitvoering van deze instructies en de borging van een goede uitvoering van de instructies worden hieronder voor de kritieke processen bezoek, luchten en tellen gegeven. De kritieke processen urinecontrole en celinspecties komen in paragraaf 4.2 aan de orde.

Bezoek

In de werkinstructie bezoek is niet beschreven dat gedetineerden pasjes mee dienen te nemen naar het bezoek, terwijl dat volgens de landelijke voorschriften in het kader van Penitentiaire Scherppte wel zou moeten. Ook in de praktijk wordt in Ter Peel geen gebruik gemaakt van pasjes naar het bezoek^[15]. In de bezoekruimte wordt bezoek van gedetineerden gescheiden door schotten. Deze schotten zijn recentelijk verlaagd om de toezichthouders bij het bezoek een beter overzicht te geven. Doordat het personeel hoger zit en de schotten verlaagd zijn hebben de toezichthouders nu een goed overzicht. Tijdens het bezoek van de ISt werd er goed toezicht gehouden door het personeel.

Als het bezoek is afgelopen, is landelijk voorgeschreven dat eerst de gedetineerden de bezoekzaal verlaten en worden geïdentificeerd en dat pas daarna het bezoek de bezoekzaal en de inrichting verlaat. In Ter Peel is dit niet de praktijk. De gedetineerden worden naar de afdeling teruggebracht door bewaarders die niet altijd bekend zijn met de identiteit van de gedetineerden. Bij terugkomst op de afdeling wordt deze identiteit pas vastgesteld door de dienstdoende piw'er. Er zijn bovendien geen voorschriften en het is tevens geen praktijk dat bezoek de inrichting pas mag verlaten nadat de identiteit van de gedetineerden is vastgesteld.

Luchten

In de werkinstructie ontbreekt een bepaling waaruit blijkt dat vanaf een bepaald aantal gedetineerden er met drie of meer personeelsleden toezicht dient te worden gehouden tijdens het luchten. In de praktijk kan het

[15] Gedetineerdenpasjes dienen in Ter Peel wel te worden meegenomen naar de werkplaats. Ook worden gedetineerdenpasjes op de afdeling gebruikt om op het bord van de afdeling aan te geven dat een gedetineerde bijvoorbeeld een bepaald keukengerei heeft geleend.

voorkomen dat tijdens bepaalde luchtmomenten (bij de hvb inkomstunit) tegelijkertijd 72 gedetineerden (van verschillende afdelingen) gaan luchten. De werkwijze is dan dat het personeel van de afdeling meegaat tijdens het luchten. Hoewel de dienstinstructie niet in overeenstemming is met de landelijke voorschriften van 'Penitentiaire Scherpste' is de praktijk het in dit geval wel.

Het omgekeerde komt ook voor, nl. dat de dienstinstructie wel in overeenstemming is met de landelijke norm, maar de praktijk niet. Het betreft hier het sluiten van de toegangsdeur naar de luchtplaats tijdens het luchten. Volgens de werkinstructie dient na aanvang luchten de deur naar de luchtplaats te worden gesloten. Tijdens het bezoek van de ISt stond bij het luchten van de gedetineerden uit het hvb (hoofdgebouw) vanaf het sein "half lucht" tot het sein "einde lucht" de deur open.

Tellen

De dienstinstructies voor de aanwezigheidscontrole van gedetineerden zijn in overeenstemming met de landelijke norm. Vier keer per dag, om 07.00, 12.00, 17.30 en 21.30 wordt de sterkte van alle afdelingen van het gesloten, het halfopen en het open deel van de inrichting vastgesteld en overzichtelijk genoteerd op een formulier met de totale sterktestaat van de inrichting.

Indien geconstateerd wordt bij een van deze kritieke processen dat medewerkers niet conform de dienstinstructies werken dan worden ze hier op aangesproken. Het hoofd beveiliging wordt daar dan over geïnformeerd. Het onderwerp wordt vervolgens in het overleg met de teamleiders beveiliging aan de orde gesteld en men wordt verzocht hier extra aandacht aan te besteden. Er wordt niet actief gestuurd op een systematische controle van de naleving van de dienstinstructies.

Externe Security Audit

Naar aanleiding van de meest recente ESA, in september 2006 voor de gevangenis en het hvb en in mei 2007 voor de BBI en de ZBBI, is een plan van aanpak opgesteld dat ten tijde van de inspectie grotendeels was gerealiseerd. Daarnaast is er een plan van aanpak voor 2008 opgesteld waarin aanvullende beveiligingswensen vanuit de eigen organisatie zijn opgenomen. Het realiseren van een sluiswerking bij de toegangspoort is hier een voorbeeld van.

Oordeel

De beveiliging van de PI Ter Peel heeft de afgelopen twee jaar veel aandacht gekregen. Door de combinatie van een (half)open inrichting met een gesloten inrichting waarbinnen faciliteiten gedeeld moeten worden ziet de inrichting zich gesteld voor vraagstukken die elders niet spelen. Zonder het zorgaspect ondergeschikt te maken wil men geen afbreuk doen aan beveiligingsvoorschriften. De oplossing is niet altijd eenvoudig. De Ist is van oordeel dat de inrichting over het algemeen verstandig omgaat met dit dilemma.

Wel vindt de Ist het vanuit veiligheidsoogpunt een risico dat gedetineerden uit het (half)open gedeelte van inrichting bij bepaalde activiteiten, weliswaar onder toezicht, direct contact hebben met gedetineerden uit het gesloten deel. Het inrichtingsmanagement is zich van dit risico bewust en zint op oplossingen. Verder is het niet wenselijk dat personeel toegang krijgt tot de hvb-inkomstunit zonder het aan een beveiligingscontrole te onderwerpen.

De werkinstructies voor bezoek, luchten en tellen zijn over het algemeen goed op orde. Op onderdelen is echter nog een aanpassing nodig. De uitvoering van deze instructies is, een enkele uitzondering daargelaten, ook goed op orde. Door actiever te sturen op een systematische controle van een correcte uitvoering van werkinstructies kan nog beter worden geborgd dat overeenkomstig werkinstructies wordt gehandeld. Over het algemeen kan gesteld worden dat de borging in de PI Ter Peel op orde is. Doordat er een goede communicatiestructuur voor beveiligingsaspecten is en personeel open staat voor veranderingen en nieuwe initiatieven wordt het onderwerp 'penitentiaire scherppte' doeltreffend onder de aandacht gebracht. Daarnaast is er een systeem in ontwikkeling dat moet borgen dat werkinstructies constant geactualiseerd worden, bij een ieder bekend zijn en op gelijke wijze worden toegepast.

Aanbevelingen

- Breng de werkinstructies voor bezoek en luchten in overeenstemming met de landelijke normen en stuur actief op een systematische controle van een correcte uitvoering ervan.
- Blijf alert op en overweeg aanvullende voorzieningen om het veiligheidsrisico te beperken doordat gedetineerden uit het (half)open gedeelte van inrichting in contact komen met gedetineerden in het gesloten gedeelte van de inrichting.

- Realiseer op korte termijn de reeds voorgenomen plaatsing van apparatuur voor de controle van personeel in de hvb-inkomstunit.
- Overweeg het cameratoezicht binnen de inrichting uit te breiden.

3.2 Toepassing vrijhedenbeleid

Criterium

Internationale regelgeving bepaalt dat (veroordeelde) gedetineerden in de gelegenheid moeten zijn om, op basis van een verlofsysteem, met verlof te kunnen gaan. In het Nederlandse bestel is dit systeem uitgewerkt in de ministeriële regeling voor het tijdelijk verlaten van de inrichting waarin, naast het begeleide verlof, drie vormen van onbegeleid verlof zijn uitgewerkt: het algemeen verlof dat in het laatste jaar van de gevangenisstraf de mogelijkheid biedt om de inrichting voor maximaal 60 uur te verlaten; het regimesgebonden verlof dat met name is gekoppeld aan de regimes van beperkte en zeer beperkt beveiligde inrichtingen en het incidentele verlof dat in bijzondere gevallen aan een gedetineerde kan worden toegekend.

Het aantal onttrekkingen aan een verleend verlof maakt per inrichting deel uit van de planning & control cyclus van de sectordirectie gevangeniswezen; er is daarvoor geen landelijk geldende norm. Onlangs is de toepassing van het vrijhedenbeleid landelijk onderzocht en daarbij is vastgesteld dat de vrije beleidsruimte voor inrichtingen bij de toekenning van verlof zeer verschillend wordt ingevuld, maar ook dat, in het geval van algemeen verlof, 94% van de gedetineerden volgens afspraak terugkeert. De Ist laat de noodzaak van een nadere analyse van de verlofpraktijk van een inrichting afhangen van de mate waarin de desbetreffende inrichting, qua onttrekkingen aan verlof, substantieel afwijkt van genoemd percentage.

Verder verwacht de Ist dat de maatschappelijke risico's bij het voorbereiden en nemen van verlofbeslissingen multidisciplinair worden afgewogen.

Bevindingen

In 2007 zijn in de gevangenis 13 algemene verloven en 11 incidentele verloven toegekend. Op een instroom van 135 gedetineerden is dit slechts 13%. Een mogelijke verklaring hiervoor is het relatief grote aantal vreemdelingen dat in de gevangenis verblijft. Één gedetineerde uit de gevangenis is in 2007 niet teruggekeerd van algemeen verlof.

In de (Z)BBI gingen in 2007 in totaal 109 gedetineerden met regimesgebonden verlof. Dit is 75% van de instroom van 145 gedetineerden in de (Z)BBI. In totaal waren er 485 regimesgebonden verlofbewegingen. In de ZBBI gingen verder 63 gedetineerden in totaal 774 keer met incidenteel of algemeen verlof. Van regimesgebonden verlof keerden in 2007 in de (Z)BBI drie gedetineerden niet terug. Van de incidentele en de algemene verloven keerden in 2007 in de (Z)BBI alle gedetineerden terug.

Voor wat betreft de procedure die leidt tot het al dan niet toekennen van verlof, heeft de ISt gesignaleerd:

- dat er niet samen met gedetineerden verlofschema's worden opgesteld, maar dat het BSD wacht totdat de gedetineerde zelf het initiatief neemt;
- dat de maatschappelijke risico's van verlof in het multidisciplinaire detentieberaad van de units worden afgewogen;
- dat het verlofadres wordt geverifieerd door de politie;
- dat er bij plaatsing van de zg. executie-indicator vooraf advies wordt ingewonnen van het Openbaar Ministerie; en
- dat een urinecontrole wordt afgenomen.

Oordeel

Het beperkte aantal gedetineerden dat niet is teruggekeerd van verlof, maakt dat er voor de ISt geen aanleiding is voor een nadere analyse van het verlofbeleid.

Het handboek Selectie en Detentiebegeleiding van de DJI schrijft voor dat het BSD een algemeen verlofschema opstelt. Dit gebeurt in Ter Peel niet. Men wacht tot de gedetineerde zelf het initiatief neemt.

De wijze waarop verlofbeslissingen worden genomen, is in orde.

Aanbevelingen

- Voer als werkwijze in dat t.b.v. alle gedetineerden die in aanmerking komen voor algemeen verlof, tijdig een verlofschema wordt opgesteld.

3.3 Conclusie

De ISt constateert dat in de van oudsher door een zorgcultuur gekenmerkte PI Ter Peel penitentiaire scherpste nu duidelijk in het vizier is. De inrichtingsdirectie heeft de afgelopen jaren een communicatiestructuur gerealiseerd die eraan bijdraagt dat deze scherpste door alle geledingen van de organisatie heen zichtbaar is. Tezelfdertijd is er een aanvang gemaakt met

het opzetten van een systeem dat moet borgen dat werkinstructies constant geactualiseerd worden, bij een ieder bekend zijn en op gelijke wijze worden toegepast.

Dat neemt niet weg dat er op een aantal punten verbeteringen gewenst zijn.

De belangrijkste daarvan zijn:

- De werkinstructies zijn op onderdelen nog niet in overeenstemming met landelijk beleid. Dat geldt bijvoorbeeld voor de kritieke processen bezoek en luchten. De praktijk laat overigens zien dat er over het algemeen wel volgens landelijk beleid wordt gewerkt of dat, daar waar dit niet gebeurt, de veiligheidsrisico's marginaal zijn.
- De vermenging van gedetineerden uit inrichtingen met een verschillend beveiligingsregime brengt, gelet op de veranderende gedetineerdenpopulatie, wel in toenemende mate een beveiligingsrisico met zich mee.
- Er worden geen algemene verlofschema's opgesteld met gedetineerden die daarvoor in aanmerking komen.

4 Interne veiligheid

4.1 Veiligheidsvoorzieningen

Criterion

Iedere inrichting dient te beschikken over systemen en procedures om de veiligheid van gedetineerden, medewerkers en bezoekers te waarborgen. Een belangrijk element daarvan is dat gedetineerden, op grond van art. 52 lid 4 van de European prison rules (EPR), de mogelijkheid moeten hebben om dag en nacht in contact te komen met medewerkers van de inrichting. Onlangs is het beleid van de DJI met betrekking tot brandveiligheid en brandveiligheidsvoorzieningen aangescherpt. Expliciet is bepaald dat inrichtingen tenminste dienen te beschikken over een geldende gebruikersvergunning, een gekwalificeerde en geoefende bedrijfshulpverleningsorganisatie (BHV), een calamiteitenplan inclusief heldere en geoefende procedures met betrekking tot de inzet van externe hulpverleningsdiensten en een actuele risico-inventarisatie en -evaluatie. Aanvullend op deze eisen verwacht de Ist dat een inrichting beschikt over een goed geoutilleerd intern bijstandsteam (IBT) dat binnen 30 minuten inzetbaar is en dat de medewerkers vaardig zijn in het praktisch penitentiair optreden (PPO)^[16].

Bevindingen

In het najaar van 2007 heeft de Ist samen met de Arbeidsinspectie, de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid en de VROM-Inspectie bij een twintigtal justitiële inrichtingen onderzocht hoe het gesteld is met de (brand)veiligheid. Ook de PI Ter Peel is in het kader van dit onderzoek bezocht. Vastgesteld werd dat de PI Ter Peel zowel het interne beleid, als de uitvoering en borging van de brandveiligheid over het algemeen zeer goed op orde heeft. De Ist heeft, gelet op deze uitkomst en de actualiteit van de gegevens, er voor gekozen de inrichting bij deze doorlichting niet opnieuw te toetsen aan dezelfde criteria. Het betreft hier de BHV-organisatie, calamiteitenplannen en -oefeningen en brandveiligheidsvoorzieningen.

[16] Het IBT is binnen een inrichting een groep speciaal daarvoor opgeleide medewerkers die in staat worden geacht om met zo min mogelijk geweld en met behulp van een speciale (ME) uitrusting op te treden bij crises. PPO is vaardigheid in het handelen en/of nalaten bij (potentiële) geweldsincidenten met en tussen gedetineerden.

Een criterium dat in het kader van voornoemd onderzoek niet aan de orde is geweest, betreft de inzet van een intern bijstandsteam (IBT). De PI Ter Peel heeft niet de beschikking over een eigen IBT. Indien de inzet van een IBT gewenst is, kan een beroep worden gedaan op het IBT van de PI Maashegge. De inzetijd van dit IBT bedraagt ongeveer een uur. In de praktijk wordt er vrijwel geen gebruik gemaakt van het IBT van de PI Maashegge. Omdat de gedetineerdenpopulatie verandert (er zijn steeds meer vrouwen met een verslavingsproblematiek en/of psychische stoornis) en dit een toename van het aantal incidenten met zich mee kan brengen, bestaat er binnen de inrichting wel behoefte aan een eigen IBT. Er kan dan sneller worden gereageerd op incidenten en de IBT-leden zijn beter bekend met de inrichting en de doelgroep. Mocht er in de toekomst gewerkt gaan worden met een regionaal IBT, dan ziet men om dezelfde redenen graag het eigen personeel daarvan deel uitmaken.

Hoewel inrichtingspersoneel weinig geweld hoeft toe te passen, is het wel van belang dat men voldoende is getraind in de juiste toepassing van geweldsmiddelen. De training in het zg. praktisch penitentiair optreden (PPO) valt echter vaak uit, evenals de personeelssport. In 2007 heeft 82% van de executieve medewerkers deelgenomen aan een toets van de fysieke weerbaarheid (de zg. FITKIT). Van hen scoorde 28% onvoldoende.

Oordeel

De interne veiligheidsvoorzieningen van de PI Ter Peel voldoen, zowel qua opzet als uitvoering, grotendeels aan de gehanteerde normen. De ISt merkt op dat de inrichting niet beschikt over een eigen IBT. De inrichting kan wel gebruik maken van het IBT van de PI Maashegge, maar de interventietijd is relatief lang. Daar staat tegenover dat inzet van dit IBT vrijwel nooit nodig is. Het is noodzakelijk dat de leiding nadrukkelijker toeziet op het verhogen van de vaardigheden van medewerkers inzake fysieke weerbaarheid. De ISt is van mening dat een scorepercentage van 28% onvoldoende voor executieve medewerkers aan de hoge kant is.

Aanbevelingen

- Draag zorg voor een beter resultaat op het terrein van de fysieke weerbaarheid voor de executieve medewerkers.

4.2 Bestrijding drugsgebruik

Criterium

De heimelijke beschikbaarheid van drugs onder gedetineerden vormt in het Nederlandse gevangeniswezen vaak een probleem. Mede om die reden is in de Pbw regelgeving opgenomen met betrekking tot de mogelijkheid om de verblijfsruimten van gedetineerden te doorzoeken, de gedetineerden steekproefsgewijs te visiteren en urinecontroles af te nemen. Die laatste mogelijkheid is nader uitgewerkt in de ministeriële regeling urinecontroles penitentiaire inrichtingen.

Ook in het eerder benoemde beleidsdocument inzake penitentiaire scherppte zijn voorschriften geformuleerd die van belang zijn voor het drugsbestrijdingsbeleid. Zo wordt verwacht dat inrichtingen wekelijks bij 5% van de populatie een urinecontrole afnemen. Ook celinspecties worden normatief benoemd: dagelijks dienen alle cellen en verblijfsruimten op een afdeling gecontroleerd te worden; meer uitgebreide celcontroles moeten eveneens regelmatig worden uitgevoerd. Een ander belangrijk voorschrift is dat gedetineerden na elk bezoek gefouilleerd moeten worden.

Gekoppeld aan celinspecties is de ISt, op basis van artikel 58 lid 8 van de European prison rules, van mening dat gedetineerden geïnformeerd dienen te worden dat hun cel is doorzocht. Uitgangspunt is voorts dat celinspecties door tenminste twee inrichtingsfunctionarissen worden uitgevoerd en dat aantekening wordt gemaakt van het resultaat van de inspectie.

Bevindingen

De PI Ter Peel beschikt niet over een instructie waarin de frequentie en het systeem van urinecontroles (uc's) beschreven is. Er is wel een instructie waarin is vastgelegd hoe de uc's dienen te worden afgenomen.

Gedetineerden worden bij binnenkomst in de inrichting standaard gecontroleerd. Na verloop van tijd gebeurt dit vooral op indicatie.

Volgens de nota "Drugsontmoedigingsbeleid" van de DJI zijn alle penitentiaire inrichtingen verplicht om steekproefsgewijs 5 % van de gedetineerden per week te onderzoeken op gedragsbeïnvloedende middelen. In het huis van bewaring en de BBI van Ter Peel wordt hieraan voldaan; in de gevangenis niet. De directie geeft aan dat gedetineerden langer in de gevangenis verblijven en de risico's dus beter in kaart zijn gebracht. Controle vindt om die reden vooral op indicatie plaats.

De PI Ter Peel beschikt over een instructie voor celinspecties die goeddeels in overeenstemming is met de voorschriften van 'Penitentiaire Scherppte'. De inrichting kent drie vormen van celinspecties: de dagelijkse, de periodieke en de bijzondere inspectie. Alle inspecties zijn beschreven in de instructie en bij de periodieke en de bijzondere inspectie is expliciet vermeld dat deze door twee medewerkers uitgevoerd dienen te worden. Bij de periodieke inspectie is aangegeven waarop gecontroleerd moet worden, maar is niet gespecificeerd wat precies moet worden gecontroleerd. Hierdoor kan het personeel een eigen invulling geven aan de controle. Na een celinspectie wordt er altijd een kaart voor de gedetineerde achtergelaten waarop staat dat er een celinspectie heeft plaatsgehad en wat de bevindingen zijn. Als alles in orde is dan schroomt personeel niet een compliment te maken. Van celinspecties wordt een registratie bijgehouden.

Na afloop van het bezoek worden gedetineerden standaard gefouilleerd en op indicatie gevisiteerd. Dit laatste komt niet vaak voor. De wijze waarop dient te worden gefouilleerd en gevisiteerd is vastgelegd in een instructie.

Hoewel drugs, gelet op de (half)open setting, voor gedetineerden in de (Z)BBI relatief eenvoudig zijn te verkrijgen, worden hier weinig positieve uc's afgenomen. In de BBI was 10% van de uc's in 2007 positief, in de ZBBI was geen enkele uc positief. De gevangenis laat een vergelijkbaar beeld zien, 8% van de uc's was hier in 2007 positief. Een geheel ander beeld ziet men in het huis van bewaring, daar gaf 27% van de uc's in 2007 een positief resultaat. Dat komt mede doordat gedetineerden bij binnenkomst positief scoren.

Bij de bestrijding van drugsgebruik maakt personeel veelvuldig gebruik van inlichtingen van medegedetineerden. Op indicatie voert men dan een gerichte celinspectie uit en treft dan ook geregeld drugs aan. Alle drugsvondsten en ook drugsanalyses worden geregistreerd en door het managementteam van de inrichting besproken.

Oordeel

De PI Ter Peel stelt zich actief op ten aanzien van de bestrijding van drugs. Nagenoeg alle instructies zijn aanwezig en grotendeels in overeenstemming met de richtlijnen van penitentiaire scherppte. Het beoogde beleid wordt uitgevoerd en uitkomsten van celinspecties, urinecontroles en drugsvondsten worden geregistreerd, geanalyseerd en gebruikt om het beleid indien nodig bij te stellen.

Voor wat betreft de urinecontroles ontbreekt het aan een instructie waarin de frequentie en het systeem van de uc's is vastgelegd.

Verder is in de instructie voor de celinspecties weliswaar aangegeven waarop gecontroleerd dient te worden, maar niet wat er precies gecontroleerd dient te worden. Positief is dat gedetineerden bericht ontvangen over de celinspectie en het resultaat ervan.

In de gevangenis wordt niet voldaan aan de landelijke eis dat tenminste 5% van de populatie wekelijks een urinecontrole wordt afgenomen. Het inrichtingsmanagement heeft hier bewust gekozen voor controle op indicatie.

Aanbevelingen

- Stel een werkinstructie op waarin de frequentie en het systeem van de urinecontroles is vastgelegd.
- Specificeer in de werkinstructie voor celinspecties wat precies gecontroleerd dient te worden en sluit daarbij aan bij hetgeen voor celinspecties is beschreven in de nota 'Penitentiaire Scherppte' van de DJI (bijlage 4).

4.3 Bestrijding onderlinge agressie

Criterium

Een concentratie van mensen met verschillende achtergrond en uiteenlopende belangen, ingesloten in een inrichting met een strak programma en regels, kan eerder tot conflictsituaties leiden dan in de vrije samenleving. Om die reden geven de European prison rules in art. 52 e.v. aan dat er in een inrichting procedures moeten zijn die de veiligheid van personen in een inrichting verzekeren en het risico van geweld tot een minimum beperken. Risicovolle gedetineerden moeten daarbij worden geïdentificeerd en, afhankelijk van hun modaliteit, extra worden beschermd en/of beveiligd. In de planning & control cyclus van het gevangeniswezen is opgenomen dat het aantal geweldplegingen tussen gedetineerden en tegen personeel moet worden geregistreerd. Op basis van een eerder door de ISt uitgevoerd themaonderzoek naar de praktijk van geweldbeheersing in inrichtingen wordt bij dit criterium ondermeer gekeken naar de inrichtingspraktijk ter voorkoming en beheersing van geweld, bedreiging en intimidatie tussen gedetineerden. Daarnaast wordt ook beoordeeld of er in de inrichting voldoende (toe)zicht is op locaties in het gebouw die kwetsbaar zijn voor onderlinge agressie zoals trappenhuizen, recreatieruimten, telefoons en douches.

Bevindingen

Het handelen en nalaten van medewerkers en de regels en instructies die hiermee verband houden gaan uit van het zoveel mogelijk voorkomen van agressie en geweld. Als er toch moet worden opgetreden, leert men tijdens de trainingen 'Praktisch penitentiair optreden' hoe dat moet gebeuren. Agressie en geweld doen zich slechts incidenteel voor. Personeel en gedetineerden voelen zich over het algemeen veilig. Zo laat de in 2007 afgenomen gedetineerdersurvey zien dat 63% van de gedetineerden zich veilig voelt. Daar staat echter tegenover dat 61% aangeeft dat sommige gedetineerden door medegedetineerden worden uitgebuit. De geïnterviewde gedetineerden gaven aan dat langgestraften zich wel eens geïntimideerd voelen door kortgestraften omdat ze bij een conflict meer te verliezen zouden hebben. Hetzelfde geldt voor gedetineerden waarvan bekend is dat ze op korte termijn doorgeplaatst worden naar de BBI of de ZBBI. Achterblijvers weten dan dat deze gedetineerden bij een conflict meer te verliezen hebben en zoeken dan de confrontatie.

Hoewel het gevoel van veiligheid relatief groot is, is het ook van belang om die veiligheid te borgen, bijvoorbeeld door middel van cameratoezicht op plekken die kwetsbaar zijn voor onderlinge agressie. De ISt heeft in dat verband geconstateerd dat er geen of beperkt (camera)toezicht is in trappenhuisen, recreatieruimten, douches en bij telefoons.

Indien een situatie escaleert dan beschikt de PI verder niet over een eigen IBT en duurt het een uur voordat het IBT van de PI Maashegge bijstand kan verlenen.

Alle (gewelds)incidenten worden geregistreerd in TULP. Er is geen sprake van stelselmatige analyse en evaluatie van geweldsincidenten omdat deze betrekkelijk weinig voorkomen. Indien er onverhoopt toch sprake is van een incident dan wordt daar, veelal in teamverband, wel op teruggeblikt en gesproken over de manier hoe dit te voorkomen.

Oordeel

De handelswijze van de PI Ter Peel ten aanzien van dit criterium voldoende aan bij de, overigens in beperkte mate, voorkomende problematiek.

4.4 Conclusie

De PI Ter Peel is een veilige omgeving om te verblijven en te werken en de criteria voldoen overwegend aan de verwachtingen van de ISt voor de dimensies uitvoering en beleid.

Het systeem van urinecontroles verdient nog wel enige aandacht. Zo is het wenselijk dat er een werkinstructie komt waarin de frequentie en het systeem van de urinecontroles is vastgelegd.

Een kleine aanpassing van de werkinstructie voor celinspecties kan daarnaast voor personeel verduidelijken wat er nu precies gecontroleerd dient te worden. Door hierbij aan te sluiten bij de voorschriften van 'Penitentiaire Scherpste' is de instructie ook in overeenstemming met landelijk beleid.

Voor wat betreft de uitvoering van de celinspecties stelt de ISt de praktijk in de PI Ter Peel van het informeren van gedetineerden over de uitgevoerde celinspecties als voorbeeld voor andere inrichtingen.

Tenslotte is het nodig dat de inrichting zorg draagt voor een beter resultaat op het terrein van de fysieke weerbaarheid van de executieve medewerkers.

5 Maatschappelijke reïntegratie

5.1 Reïntegratietrajecten

criterium

Artikel 2, lid 2 van de Penitentiaire beginselenwet formuleert de reïntegratiedoelstelling van het Nederlandse gevangeniswezen: de tenuitvoerlegging van de straf dient zoveel mogelijk dienstbaar te worden gemaakt aan de terugkeer in de samenleving. Dat kan op verschillende manieren gebeuren. In het huidige beleid ligt het accent op een methodiek om gedetineerden die daartoe gemotiveerd of te motiveren zijn, aan trainingen te onderwerpen die hun vaardigheden vergroten en vervolgens zowel vanuit de inrichting als bij relevante instanties daarbuiten aansluiting te bewerkstelligen met maatschappelijke vervolgvorzieningen waarmee hun kansen op een maatschappelijk aanvaardbaar bestaan worden verbeterd.

Bevindingen

Uit de gedetineerdensurvey blijkt dat 45% van de gedetineerden vindt dat de inrichting niets doet ter voorbereiding van hun terugkeer in de samenleving^[17].

Speciaal gericht op de maatschappelijke reïntegratie van vrouwelijke gedetineerden is een aantal jaren geleden het project Toekomst in Balans gestart, waarin verschillende inrichtingen voor vrouwelijke gedetineerden participeren. Ketenpartners, zoals Humanitas en het Exodus-huis in Venlo waren hierbij betrokken. Met ingang van 1 maart 2008 is dit project beëindigd. De werkwijze van het landelijke programma Terugdringen Recidive (TR) komt hiervoor in de plaats. Bij de TR-methodiek werken gevangeniswezen en reclassering samen aan systematisch geplande maatschappelijke reïntegratietrajecten voor gedetineerden. Het werkproces is beschreven in een landelijk vastgesteld draaiboek. Ten tijde van het inspectieonderzoek was de nieuwe werkwijze nog nauwelijks van de grond gekomen. Er waren nog slechts twee opdrachten aan de reclassering verstrekt om een reïntegratieplan op te stellen. Gelet op de daarmee opgedane ervaring zijn de geïnterviewde inrichtingsfunctionarissen beducht voor de trage oplevering van dergelijke plannen door de reclassering. Omdat

[17] De directie merkt in haar wederhoorreactie op dat tijdens de afname van de survey de populatie vrouwen voor 52% uit vreemdelingen bestond. Deze categorie gedetineerden komt niet in aanmerking voor reïntegratie.

tegelijkertijd het project Toekomst in Balans is afgebouwd, was er ten tijde van het inspectiebezoek feitelijk sprake van een vacuüm in het aanbod aan toekomstgerichte activiteiten.

Er is wel een aanbod aan onderwijsactiviteiten, zoals Nederlands voor wel en niet Nederlandstaligen en voor analfabeten, rekenen, computercursussen etc. De planning van onderwijsfaciliteiten van gedetineerden zal nader moeten worden geïntegreerd in de TR-werkwijze. Hierover bestond tijdens het inspectiebezoek nog onduidelijkheid.

In het kader van het project Toekomst in Balans konden met behulp van ESF-gelden vakopleidingen worden gevolgd. Met het uitfaseren van Toekomst in Balans is het aantal arbeidstoeleidingstrajecten geleidelijk afgenomen. In 2006 waren er nog 80 van dergelijke trajecten; in 2007 nog slechts 40. De inrichting is nu doende om alternatieve financiering te zoeken voor deze vakopleidingen en arbeidstoeleidingstrajecten.

Oordeel

Het aanbod aan reïntegratietrajecten gericht op duurzame gedragsverandering was ten tijde van het inspectieonderzoek onvoldoende. Dit is een gevolg van de overgangssituatie tussen het project Toekomst in Balans en de nieuwe werkwijze van het programma Terugdringen Recidive. De nieuwe werkwijze zal voortvarend moeten worden geïmplementeerd. In paragraaf 2.2 is al gesignaleerd dat het van belang is om te zorgen dat bij de nieuwe screeningsmethode eventuele onderwijstekorten scherper in beeld komen en dat arbeidstoeleidingstrajecten waar nodig kunnen worden gerealiseerd.

Aanbevelingen

- Zorg voor een voortvarende implementatie van de TR-werkwijze en integreer de identificatie en aanpak van eventuele onderwijstekorten in de nieuwe werkwijze, evenals arbeidstoeleidingstrajecten.

5.2 Aansluiting nazorg

criterium

Art. 107 lid 4 van de European prison rules wijst op het belang om bij de voorbereiding van gedetineerden op hun terugkeer in de samenleving nauw samen te werken met instanties in de vrije samenleving. Om hieraan vorm te geven is enige jaren geleden in het Nederlandse gevangeniswezen de functie

van medewerker maatschappelijke dienstverlening geïntroduceerd die een coördinerende brugfunctie moet vervullen tussen de ingesloten gedetineerde en maatschappelijke instanties waar de gedetineerde, na afloop van zijn detentie, veelal van afhankelijk is. Op grond van hun functiebeschrijving dienen de mmd'ers gedetineerden bij binnenkomst in een inrichting binnen tien dagen te screenen op vier aandachtgebieden: identiteitsbewijs, inkomen, onderdak en zorg en daarnaast gemeenten te informeren over en te betrekken bij het oplossen van eventuele knelpunten op genoemde gebieden. Eén en ander is uitgewerkt in de instructie 'werkprocessen MMD' van de DJI.

Bevindingen

De PI Ter Peel heeft met een aantal gemeenten, zoals Venlo, Eindhoven, Nijmegen en Rotterdam vaste samenwerkingsafspraken gemaakt. Een speciaal probleem bij het maken van dergelijke afspraken is dat Ter Peel een landelijke bestemming heeft, zodat gedetineerden uit alle gemeenten in het land afkomstig kunnen zijn.

Zoals eerder gemeld worden alle Nederlandse gedetineerden of gedetineerden met een geldige verblijfstitel in beginsel binnen tien dagen na binnenkomst gescreend door de aan de inrichting verbonden medewerker maatschappelijke dienstverlening. Nadat deze heeft vastgesteld in hoeverre is voldaan aan een aantal basisvoorwaarden voor een succesvolle maatschappelijke reïntegratie na ommekomst van de straf, wordt contact gelegd met de gemeente waar de gedetineerde zich zal vestigen. De reacties van de gemeenten zijn dan heel verschillend. Sommige gemeenten hebben een vaste contactpersoon om de noodzakelijke nazorgactiviteiten te coördineren; andere gemeenten zijn niet bereid om hiervoor extra inspanningen te leveren.

De mmd'ers binnen de inrichting volgen de landelijk voorgeschreven werkwijze.

Het nazorgbeleid is binnen de inrichting nog geen onderwerp van evaluatie geweest. Het inrichtingsmanagement zou volgens de door de IST geïnterviewde functionarissen ook niet actief sturen op het betreffende werkproces. Er worden weliswaar statistische gegevens bijgehouden over de aantallen gedetineerden bij wie na afloop van de detentie aan essentiële basisvoorwaarden is voldaan, maar deze cijfers zeggen weinig als wordt bedacht dat de vele buitenlandse vrouwelijke gedetineerden niet in aanmerking komen voor de diensten van het MMD.

Oordeel

Hoewel er op verschillende terreinen van de nazorg door de PI Ter Peel initiatieven zijn ondernomen, is er bij de vormgeving van nazorg ook een grote mate van afhankelijkheid van andere partijen, zoals gemeenten en zorginstellingen. Het blijkt voor de inrichting geen eenvoudige opgave om alle partners die betrokken zijn bij de beoogde nazorg op één lijn te krijgen.

De evaluatie en de daartoe noodzakelijke registratie van het effect van de nazorginspanningen verdient verbetering. Pas als de outputcijfers worden gerelateerd aan de omvang van de feitelijke doelgroep voor het MMD, heeft de registratie betekenis.

Aanbevelingen

- Verbeter de registratie van het effect van de nazorginspanningen door die te relateren aan de feitelijke doelgroep voor het MMD en evalueer het functioneren van het MMD in het verlengde hiervan.

5.3 Conclusie

Hoewel er wel (landelijk) beleid is ten aanzien van de maatschappelijke reïntegratie van gedetineerden, was het aanbod aan reïntegratietrajecten gericht op duurzame gedragsverandering ten tijde van het inspectiebezoek onvoldoende. Dit is een gevolg van de overgangssituatie tussen het project Toekomst in Balans en de nieuwe werkwijze van het programma Terugdringen Recidive. De nieuwe werkwijze zal voortvarend moeten worden geïmplementeerd en op zijn effectiviteit moeten worden geëffectueerd. Vrouwelijke gedetineerden van Nederlandse afkomst of met een geldige verblijfstitel worden systematisch gescreend op eventueel noodzakelijke inspanningen nadat de detentie is beëindigd. De samenwerking met de betreffende gemeenten verloopt wisselend. De borging van de inspanningen gericht op een betere nazorg, verdient verbetering.

6 Organisatieaspecten

6.1 Personeelsmanagement

Criterion

(Internationale) regelgeving stelt eisen aan het management en personeel van inrichtingen. Zo moet het personeel doordrongen zijn van de doelstelling van het gevangeniswezen en dient het management leiding te geven aan de processen die leiden tot het behalen van die doelstellingen. Ook moet inrichtingspersoneel zorgvuldig worden geselecteerd met nadruk op integriteit, menselijkheid, professionaliteit en geschiktheid voor het complexe werk. Daarnaast moeten vaardigheden die relevant zijn voor het werk kunnen worden onderhouden en verbeterd door aanvullende opleidingen^[18]. De sectordirectie gevangeniswezen monitort per inrichting de gang van zaken door middel van de jaarlijkse opgave van prestatie-indicatoren die onderdeel uitmaakt van de p&c cyclus.

Prestatie-indicatoren zijn onder meer de veiligheid en het welbevinden van het personeel, het arbeidsverzuim, de mate waarin functioneringsgesprekken worden gevoerd en een checklist borging competentie management.

De Ist vindt het van belang dat in een inrichting op een actieve wijze wordt gewerkt met competentie management hetgeen moet blijken uit de beschikbaarheid van competentieprofielen, vaardigheid bij leidinggevend in de hantering van competentie management en het bestaan van jaarafspraken tussen leidinggevend op het terrein van de toepassing van competentie management. Ook kijkt de Ist hier naar de verzuimcijfers en de mate van (externe) mobiliteit.

Bevindingen

Het meest recente formatie-bezettingsoverzicht (d.d. 01-11-2007) laat bij de detentieondersteunende functies een overbezetting zien van piw'ers en een tekort van twaalf bewaarders. Dat laatste tekort werd gecompenseerd door twaalf tijdelijke medewerkers van een extern beveiligingsbureau. De inrichting is bezig de vacatures voor de functie van bewaarder te vervullen.

De PI Ter Peel hanteert competentie management als uitgangspunt voor haar personeelsmanagement. Functioneringsgesprekken worden aan de hand van

[18] Bron: European prison rules hoofdstuk V, standard minimum rules art. 47 ev.

competentieprofielen gevoerd. In 2007 is met 84% van alle inrichtingswerkers een functioneringsgesprek gevoerd. Om de functioneringsgesprekken beter te spreiden over het jaar, vinden de functioneringsgesprekken nu standaard plaats in de maand dat een medewerker in aanmerking komt voor een anciënniteitsperiodiek. Het toekennen van een periodiek zal met ingang van 2008 ten gevolge van nieuw landelijk beleid, waarschijnlijk afhankelijk worden van de uitkomst van het functioneringsgesprek en (voor nieuwe medewerkers) het positief doorstaan van de fysieke weerbaarheidstoets (FITKIT).

Het kortdurende ziekteverzuim over 2007 was 1,4%. Het totale verzuim bedroeg 8,1%. Dat is iets hoger dan de landelijke streefnorm van 7%. De PI registreert het ziekteverzuim in het kader van zwangerschapsverlof apart.

Door alle medewerkers wordt aangegeven dat de inrichting loopbaanrelevante vormings- en opleidingsinspanningen faciliteert. Wensen met betrekking tot aanvullende opleidingen komen in de functioneringsgesprekken aan de orde en worden zoveel mogelijk gehonoreerd. Het personeel is hier tevreden over.

Medewerkers weten zich over het algemeen gecoacht door hun leidinggevenden. Dat blijkt ook uit de BASAM^[19]. De inrichting gaat actief aan de slag met de resultaten van die BASAM. Zo is er voor 2008 een lijst met verbeteracties opgesteld, waarin het professionaliseren van het functioneren van leidinggevenden een belangrijk speerpunt is

Oordeel

De ISt is van mening dat de PI Ter Peel een actief personeelsbeleid heeft dat is gericht op de verdere ontwikkeling van de medewerkers. Positief is de Inspectie over de ruime opleidingsmogelijkheden voor de medewerkers. Er is sprake van borging omdat de resultaten van de BASAM actief binnen en met de organisatie worden gecommuniceerd.

[19] BASAM staat voor basisvragenlijst Amsterdam; een door de universiteit van Amsterdam ontwikkeld en gevalideerd instrument dat de tevredenheid van medewerkers van een organisatie kan meten.

6.2 Communicatie

Criterium

De European prison rules refereren in art. 87 lid 1 aan de beschikbaarheid van een optimale communicatiestructuur binnen de inrichting en art. 74 van de Penitentiaire beginselenwet vereist dat de directeur van een inrichting zorg draagt voor regelmatig overleg met gedetineerden over zaken die rechtstreeks de detentie raken.

Bevindingen

De Ist heeft in de documentatie geen vastgelegde communicatiestructuur aangetroffen. Desondanks wordt er in de PI Ter Peel wel gestructureerd gecommuniceerd.

De verticale communicatie functioneert redelijk. Relevante berichten worden door de leiding van de inrichting per e-mail onder de medewerkers verspreid. Dat geldt ook voor een samenvatting van het overleg van het management van de inrichting. Daarnaast beschikt de inrichting over een maandelijks nieuwsbulletin Vice Versa dat relevante informatie voor alle medewerkers bevat. Management en middenkader komen eens per twee weken bijeen. Niet alle informatie komt echter door op de werkvloer. Dat geldt voor nieuwe instructies, maar ook kunnen de medewerkers op de werkvloer de algemene beleidsontwikkelingen niet allemaal meer volgen. Daarvoor is het landelijke penitentiaire beleid teveel in beweging.

De onderdeelcommissie van de inrichting heeft een constructief overleg met de locatiedirecteur.

Teamoverleg op de afdelingen schiet er vaak bij in. Teamleden zijn vaak afwezig vanwege het volgen van trainingen en opleidingen. Ook al zijn er vaak weinig teamleden aanwezig, dan laten de afdelingshoofden het overleg toch doorgaan. Via de notulen kan dan relevante informatie worden gewisseld.

Een belangrijk overleg binnen de inrichting is het multidisciplinaire detentieberaad. Er is een afzonderlijk tweewekelijks beraad voor de BBI en voor de gevangenis en een wekelijks detentieberaad voor het hvb. De bijzondere zorgafdeling heeft een eigen overleg. Het afdelingshoofd is voorzitter van het detentieberaad. Alle relevante disciplines nemen deel. In het beraad komen vooral onderwerpen met betrekking tot de detentiefasering en verlov aan de orde, maar ook worden bijzonderheden

over gedetineerden uitgewisseld. Het overleg is gestructureerd opgezet, er is een goede opkomst en de rapportages over individuele gedetineerden vanaf de verblijfsafdelingen zijn uitvoerig.

Over de uitwisseling van informatie tussen de verschillende afdelingen is men over het algemeen te spreken. Wel hebben de executieve medewerkers behoefte om beter door de medische dienst te worden geïnformeerd over individuele gedetineerden. Dit levert binnen de inrichting regelmatig discussie op. De medische staf beroept zich daarbij op de medisch geheimhoudingsplicht.

Er is een wekelijks psychomedisch overleg (PMO) waaraan de psycholoog, de arts, het hoofd medische dienst en de psychiater deelnemen. In dit overleg worden gedetineerden besproken die bijzondere psychomedische zorg nodig hebben.

In de daarop betrekking hebbende hoofdstukken is gesignaleerd dat de communicatie over beveiligingsaspecten binnen de inrichting goed is georganiseerd.

Oordeel

Er is een communicatiestructuur die voor alle partijen in Ter Peel helder is. Niet alle relevante informatie van de leiding komt voldoende door op de werkvloer. De ISt meent daarom dat de effectiviteit van de verticale communicatie nog eens door het inrichtingsmanagement geëvalueerd zou moeten worden.

Een punt van zorg is de beperkte deelname aan het teamoverleg van de executieve medewerkers. Dit overleg schiet er nogal eens bij in en de deelname is vaak beperkt.

Gelet op de terugkerende discussie hierover is het goed om expliciet af te spreken en vast te leggen welke informatie wel en niet door de medische dienst wordt verstrekt aan de executieve medewerkers.

Positief is de ISt over het goed bezochte detentieberaad en de gedegen rapportages van piw'ers over de gedetineerden die in het beraad worden besproken.

Aanbevelingen

- Evalueer de verticale communicatie op effectiviteit.

- Leg vast welke informatie de medische dienst wel/niet verstrekt aan de verblijfsafdelingen.
- Draag er zorg voor dat teamoverleg doorgang vindt en voldoende wordt bezocht.

6.3 Integriteit

Criterium

Integer handelen door medewerkers heeft de afgelopen jaren binnen het gevangeniswezen veel aandacht gekregen door middel van verschillende beleidsuitingen. Dit beleid is veelal een handreiking naar lokale directies om vorm en inhoud te geven aan de totstandkoming, de implementatie en borging van integriteitsbeleid. Behoudens het gegeven dat in art. 77 van de European prison rules het belang van integriteit wordt benoemd, is er geen sprake van algemeen geldende regelgeving ten aanzien van dit aspect; wel is integriteit een regelmatig terugkerend speerpunt in de p&c cyclus van de sector gevangeniswezen.

De Ist acht integer handelen door iedere medewerker die betrokken is bij de vormgeving van detentie van groot belang voor de medewerkers zelf, voor de gedetineerden en de organisatie. Om die reden is integriteit een onderdeel van het toetsingskader.

Bevindingen

Integriteit heeft de nodige aandacht binnen de inrichting. Er is een gedragscode en er is een vertrouwenspersoon die o.a. deelneemt aan het overleg van de onderdeelcommissie van Ter Peel. Integriteit is één van de competenties die in de functioneringsgesprekken met de medewerkers aan de orde komen. Het staat ook als vast punt op de agenda's van een aantal werkoverleggen.

Er wordt regelmatig door leidinggevenden en management van de inrichting gesproken over integriteitskwesties en het wenselijk te voeren integriteitsbeleid. Zo staat een aantal speerpunten met betrekking tot integriteit en onderlinge intimidatie prominent op de actielijst die is opgesteld naar aanleiding van de in 2007 afgenomen BASAM-enquête onder het inrichtingspersoneel.

De geïnterviewde personeelsleden geven aan dat er de afgelopen periode opener wordt gecommuniceerd over integriteitsincidenten dan in het verleden het geval was. Hierdoor wordt geruchtvorming naar aanleiding van dergelijke incidenten bestreden.

Oordeel

De Ist is van mening dat het integriteitsbeleid in Ter Peel voldoende aandacht krijgt. Er is een vertrouwenspersoon en er is eveneens een gedragscode. Het inrichtingsmanagement heeft zich voor 2008 voorgenomen om de medewerkers nog beter bewust te maken van integriteitskwesaties. Positief is dat er opener wordt gecommuniceerd over incidenten en dat het beleid regelmatig aan de orde wordt gesteld.

6.4 Conclusie

De PI Ter Peel is een organisatie die haar medewerkers ruimte biedt om zich bij te scholen en verder te ontwikkelen. Belangrijk is ook dat het inrichtingsmanagement de uitkomsten van de in 2007 gehouden personeelsenquête heeft aangegrepen om verder te investeren in het professionele functioneren van het middenkader.

De communicatie binnen de inrichting kan op onderdelen worden verbeterd. Zo komt niet alle informatie van de leiding door op de werkvloer, schiet het teamoverleg er voor executieve medewerkers vaak bij in en moet nog eens goed worden vastgelegd welke informatie de medische dienst deelt met de rest van de organisatie.

Het integriteitsbeleid van de inrichting, tenslotte, is op orde en wordt goed toegepast en regelmatig besproken.

7 Slotbeschouwing

De PI Ter Peel heeft als vrouweninrichting een andere omgangscultuur dan veel manneninrichtingen. De omgang is er gemoedelijker en soepeler. Ter Peel kan verder worden getypeerd als een zorgzame inrichting. Dit komt niet alleen tot uitdrukking in de omgang maar bijvoorbeeld ook in de ruime faciliteiten die de inrichting biedt om kinderen op bezoek te laten komen bij hun gedetineerde moeders en uit de speciale afdeling waar moeders hun zeer jonge kinderen bij zich kunnen houden.

Die zorgzaamheid wil nog wel eens doorschieten in een te sterke identificatie met het lot van de gedetineerde vrouwen. De executieve medewerkers willen dan teveel zelf voor de gedetineerden doen, waar eigenlijk meer verantwoordelijkheid bij de gedetineerden zelf gelegd zou moeten worden. Ook heeft de Ist geconstateerd dat niet iedereen in de inrichting dezelfde balans tussen zorg en penitentiaire scherpste kiest.

Het inrichtingsmanagement is zich terdege bewust van deze dilemma's en neemt waar nodig actie om bij te sturen. Het management staat duidelijk open voor verbetering. Zo neemt men uitkomsten van externe onderzoeken en evaluaties van aspecten van het inrichtingsfunctioneren zeer serieus.

Een aantal verbeterpunten daargelaten, zijn beleid, uitvoering en borging voor wat betreft de onderzochte aspecten grotendeels op orde.

Dat geldt voor de rechtspositie en de bejegening van de gedetineerden, de interne en externe veiligheid en een aantal essentiële personele en organisatorische randvoorwaarden. Een belangrijk verbeterpunt met betrekking tot de rechtspositie van de gedetineerden is het te beperkte dagprogramma in de beide hvb-units.

Op het terrein van de maatschappelijke reïntegratie moet nog veel verbeteren. Dat komt doordat het op resocialisatie van gedetineerde vrouwen gerichte landelijke project Toekomst in Balans is gestopt, terwijl de werkwijze van het programma Terugdringen Recidive nog op gang moet komen.

Bijlage 1 Afkortingen

BASAM	Basisvragenlijst Amsterdam
BHV	Bedrijfshulpverlening
BSD	Bureau selectie- en detentiebegeleiding
cvt	Commissie van toezicht
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
EPR	European prison rules
ESA	Externe security audit
ESF	Europees sociaal fonds
gedeco	Gedetineerdencommissie
hvb	Huis van bewaring
IBA	Individuele begeleidingsafdeling
IBT	Intern bijstands team
ISt	Inspectie voor de Sanctietoepassing
mmd'er	Medewerker maatschappelijke dienstverlening
MMK	Moeder met kind
mpc	Meerpersoonscelgebruik
Pbw	Penitentiaire beginselenwet
PI	Penitentiaire Inrichting
PMO	Psychomedisch overleg
PPO	Praktisch penitentiair optreden
RI&E	Risico inventarisatie en -evaluatie
RSJ	Raad voor strafrechtstoepassing en jeugdbescherming
SDGW	Sectordirecteur gevangeniswezen
TR	Terugdringen Recidive
uc	Urinecontrole
VCA	Veiligheidscertificaat aannemers
VMZ	Verantwoorde medische zorg
(Z)BBI	(zeer) Beperkt beveiligde inrichting

Bijlage 2 Bronnen

BASAM resultaten 2007
BHV-scan Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid / Nibra
Calamiteitenplannen
Capaciteitsoverzicht
Dagprogramma's
Dienstinstructies
Formatie- bezettingsoverzicht
Gedetineerdensurvey 2007
Huisregels PI Ter Peel
Jaarplan 2008
Jaarverslag 2007
Jaarverslag 2006 commissie van toezicht
Meldingen bijzondere voorvallen 2007
Overzicht urinecontroles
Resultaten audit BVA
Resultaten FIT KIT 2007
Risico Inventarisatie en -evaluatie Arbo management groep
Sanctiebeleid PI Ter Peel
Verslag externe security audit
Verslagen detentieberaad
Verslagen teamoverleg piw'ers
Viermaandsrapportages 2007
Kengetallen 2007

Bijlage 3 Inspectieprogramma

Maandag 25 februari

9.30 - 10:00	Aankomst; introductie MT Toelichting programma/werkwijze
10:00 - 11.30	Interview directie
11.30 - 12.45	Rondgang + Schouw
13.30 - 15.15	Interview gedetineerden, gesloten afdelingen (min. 4, max.6; gelijk verdeeld over hvb en gevangenis)
15.15 - 17.00	Interview gedetineerden ,(Z)BBI en MMK (min. 3, max. 5)
13.30 - 15.30	Visitatie BVA/BSD/MMD NB. ronde waarbij achtereenvolgens het BSD en het MMD worden bezocht.
15.30 - 17.00	Achtereenvolgens interview hoofd VEMI/Onderwijzer en bezoek bibliotheek.

Dinsdag 26 februari

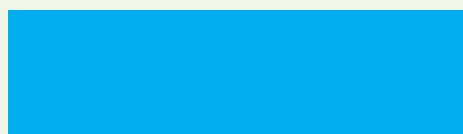
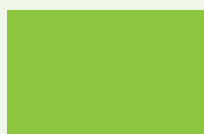
9.00 - 11.00	Interview executief personeel gesloten afdelingen en bewa (maximaal 6 vertegenwoordigers uit de functiegroep inrichtingsbeveiliging en uit het piw van zowel het hvb als de gevangenis; zo mogelijk inclusief vertegenwoordiging medezeggenschap)
9.00 -10.00	Interview hoofd Arbeid
10.00 -11.00	Inzage statistiek, w.o. afhandelingstermijn beklagzaken adhv dossierstudie
11.00 - 12.45	Interview executief personeel arbeid, (Z)BBI en MMK (maximaal 6 vertegenwoordigers uit de functiegroep arbeidsmedewerkers en uit het piw van de piw (Z)BBI en MMK, zo mogelijk inclusief vertegenwoordiging medezeggenschap)
11.00 — 12.45	Interview hoofd facilitaire zaken (incl. check voeding en winkel)
13.30 - 15.30	Interview leidinggevend; afdelingshoofden,
13.30 - 14.00	Observatie luchten
15.30 - 17.00	Interview delegatie commissie van toezicht

Donderdag 28 februari

9.00 - 11.00	Interview met zorgstafleden; o.a. arts, verpleegkundigen, psycholoog, hoofd medische dienst
9.00 - 11.00	Interview hoofd beveiliging (tevens hoofd sport) Check incidentregistraties veiligheid (incl. UC's)
11.00 - 12.00	Onderzoek documentatie / schouw bedrijfsproces Documentatie: - Register beklagzaken - Teamverslagen - Detentieberaad - MT-verslagen - Beleidsdocumenten
12.00 - 13.00	Observatie bezoek
14.00 — 15.30	Terugkoppeling Directie

Bijlage 4 Geografische ligging locatie

Justitie werkt aan een veiliger samenleving

Justitie voorkomt en bestrijdt criminaliteit.

Adequate opsporing, snelle berechting en

consequente uitvoering van straffen en

maatregelen zorgen dat Nederland veiliger wordt.